

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity
do roku 2020

Bratislava,
december 2013

Obsah

1. Úvod

1.1 Globálny rámec ochrany biodiverzity a jeho uplatňovanie na Slovensku

1.2 Strata biodiverzity a jej dôsledky

1.3 Nedosiahnutie cieľa zmiernenia alebo zastavenia poklesu biodiverzity do roku 2010

1.4 Stanovenie nového cieľa do roku 2020 na globálnej a európskej úrovni

1.5 Postavenie a úloha Aktualizovanej národnej stratégie ochrany biodiverzity do roku 2020

2. Dlhodobá vízia a ďalšie východiská aktualizovanej národnej stratégie ochrany biodiverzity

2.1 Dlhodobá vízia ochrany biodiverzity na Slovensku do roku 2050

2.2 Východiská Aktualizovanej národnej stratégie ochrany biodiverzity

3. Zhodnotenie súčasného stavu ochrany biodiverzity na Slovensku

3.1 Bohatstvo a stav biodiverzity na Slovensku

3.2 Nepriaznivé vplyvy na biodiverzitu

3.3 Závazky SR v oblasti ochrany a trvalo udržateľného využívania biodiverzity

4. Strategický cieľ do roku 2020

5. Oblasti, ciele a navrhované opatrenia aktualizovanej národnej stratégie

6. Financovanie ochrany biodiverzity

Prílohy

1. Úvod

Biologická diverzita (ďalej len „biodiverzita“) je rôznorodosť všetkých foriem života a ich vzájomného spolupôsobenia na Zemi. Zahŕňa v sebe ekosystémy, biotopy, druhy rastlín, živočíchov, mikroorganizmov a variabilitu génov a ich vzájomné vzťahy.

Biodiverzita je základom všetkého ľudského života a činnosti. Tovary a služby, ktoré biodiverzita prostredníctvom zdravých ekosystémov poskytuje, sú životne dôležité pre udržanie blahobytu, a pre budúci hospodársky a sociálny rozvoj.

Medzi úžitky, ktoré biodiverzita a ekosystémy poskytujú, patria napríklad potraviny, čistá voda, ochrana pred povodňami a suchom, drevo, čistý vzduch, tvorba pôdy, opelenie plodín a ďalšie. Ľudská činnosť však ničí biodiverzitu a znižuje odolnosť a schopnosť zdravých ekosystémov poskytovať túto širokú škálu tovarov a služieb.

V najbližšom období bude potrebné dosiahnuť väčšie povedomie o ekonomickej hodnote ekosystémov na úrovni rozhodovacích orgánov, ale aj širokej verejnosti. Ak nebudú prijaté účinné opatrenia na zastavenie poklesu biodiverzity teraz, ľudstvo zaplatí vysokú cenu v budúcnosti. Etické, ekonomické a sociálne aspekty straty biodiverzity a ekosystémov boli hlavným dôvodom pre súbor opatrení a aktivít na globálnej, európskej a národnej úrovni.

1.1 Globálny rámec ochrany biodiverzity a jeho uplatňovanie na Slovensku

Skutočnú hodnotu biodiverzity po prvýkrát zdôraznili tri dohovory, tzv. Rio dohovory - o biodiverzite, o zmene klímy a boji proti dezertifikácii. Tieto dohovory vyplývajú priamo z Konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji (tzv. Summit Zeme), ktorá sa konala v roku 1992 v Brazílskom Rio de Janeiro.

V roku 2012 sa uskutočnila v brazílskom Rio de Janeiro konferencia OSN o trvalo udržateľnom rozvoji Rio+20, ktorá vo svojom dokumente „The Future We Want“ opätovne potvrdila všetky celosvetové záväzky ochrany biodiverzity a vyzvala krajiny k zvýšeniu úsilia na ich naplnenie.

Dohovor OSN o biologickej diverzite (ďalej len „dohovor o biodiverzite“) predstavuje hlavný medzinárodný rámec pre opatrenia na zachovanie biodiverzity a udržateľné využívanie jej zložiek a pre spravodlivé a rovnocenné spoločné zdieľanie prínosov vyplývajúcich z používania genetických zdrojov. Nezanedbateľným poslanstvom dohovoru o biodiverzite je aj nevyhnutnosť ochrany biodiverzity a biologických zdrojov z etických dôvodov, z úcty ku všetkým formám života a zodpovednosti voči nasledujúcim generáciám.

Dohovor o biodiverzite má globálny význam. Ratifikovalo ho 193 krajín sveta. Slovenská republika (ďalej len „SR“) sa stala zmluvnou stranou dohovoru o biodiverzite dňa 23. novembra 1994.

Základným dokumentom na implementáciu dohovoru o biodiverzite v SR bola **Národná stratégia ochrany biodiverzity na Slovensku**¹, ktorá bola schválená vládou SR dňa 1. apríla 1997 uznesením č. 231/1997. Národná rada SR ju odsúhlasila svojím uznesením dňa 2. júna 1997.

¹ Národná stratégia ochrany biodiverzity na Slovensku, 1997

Národná stratégia ochrany biodiverzity na Slovensku zaviedla tieto princípy, ktorými sa riadi ochrana biodiverzity:

- (a) biodiverzita sa musí chrániť v celej šírke - prednostne in-situ (v mieste výskytu),
- (b) umelo vyvolaný úbytok biodiverzity sa musí kompenzovať v najvyššej možnej miere,
- (c) diverzita krajiny sa musí zachovať, aby sa zachovala variabilita foriem života na všetkých úrovniach,
- (d) prírodné zdroje sa musia vždy využívať trvalo udržateľným spôsobom a
- (e) každý musí byť zodpovedný za ochranu biodiverzity a jej trvalo udržateľné využívanie².

Vykonanie konkrétnych úloh v rámci Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku definoval **Akčný plán pre implementáciu Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku pre roky 1998 – 2010** (ďalej len „akčný plán“), ktorý bol schválený vládou SR dňa 4. augusta 1998 uznesením č. 515/1998. Akčný plán obsahoval konkrétne úlohy, určenie gestora, odhad nákladov a finančné zdroje na jednotlivé aktivity. Vyhodnotenie účinnosti akčného plánu je realizované priebežne na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 587 z 12. augusta 1997.

Implementácia dohovoru o biodiverzite na národnej úrovni je pravidelne vyhodnocovaná v národných správach o implementácii dohovoru o biodiverzite. Zatiaľ boli za SR pripravené štyri národné správy³, a to v rokoch 1998, 2001, 2006 a 2009.

Medzinárodná zmluva o rastlinných genetických zdrojoch pre výživu a poľnohospodárstvo“ (ďalej len „zmluva pre výživu a poľnohospodárstvo“) bola prijatá na 31. Zasadnutí konferencie Organizácie Spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo v novembri 2001 v Ríme prostredníctvom rezolúcie 3/2001. Hlavným cieľom zmluvy pre výživu a poľnohospodárstvo je uchovávanie a trvalo udržateľné využívanie rastlinných genetických zdrojov a spravodlivé delenie sa o výhody vyplývajúce z ich využívania. Zmluva pre výživu a poľnohospodárstvo je nástrojom poskytovania technickej pomoci v rámci medzinárodného systému. Dohoda a ňou založený Svetový zverenský fond je nástrojom financovania a podpory aktívneho výkonu medzinárodnej zmluvy (články 15 a 18), podporuje rozvoj sietí medzinárodných rastlinných genetických zdrojov, posilňuje celosvetový informačný systém cez Konzultačnú skupinu pre medzinárodný poľnohospodársky výskum (CGIAR) a spoluprácu FAO s Biodiversity International (býv. Medzinárodný ústav genetických zdrojov rastlín „IPGRI“)

1.2 Strata biodiverzity a jej dôsledky

Strata biodiverzity je globálne popísaný problém, najmä v dôsledku ľudskej činnosti ubúdajú druhy rastlín a živočíchov a odolnosť a produkcia ekosystémov sa znižuje. Napríklad v správe OSN „Miléniové hodnotenie ekosystémov“ z roku 2005⁴ experti konštatujú, že približne 60 % ekosystémových služieb na Zemi upadá alebo je ohrozených.

Biodiverzita je pod veľkým tlakom. Hlavnými príčinami jej poklesu sú strata biotopov, nadmerné a neudržateľné využívanie prírodných zdrojov, zmena klímy, invázne nepôvodné druhy a znečistenie⁵. Podľa posledných hodnotení stavu biodiverzity na

² Národná stratégia ochrany biodiverzity na Slovensku, 1997, s.11

³ National Reports and NBSAPs <http://www.cbd.int/reports/search/?country=sk> , 22.11.2012

⁴ Millennium Ecosystem Assessment, 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. Island Press, Washington, DC

⁵ Why we are losing biodiversity, the threats to biodiversity: <http://www.cbd.int/2010/biodiversity/#tab=1>, 22.11.2012

celosvetovej úrovni početnosť živočíšnych a rastlinných druhov naďalej klesá a stúpa riziko ich vyhynutia, pokračuje strata prírodných biotopov, ich degradácia a fragmentácia⁶.

Takmer 30 % územia Európskej únie (ďalej len „EÚ“) sa vyznačuje silnou fragmentáciou. Priaznivý stav vykazuje len 17 % biotopov a 17 % druhov európskeho významu. Značný podiel biotopov a druhov je v neznámom stave, pričom najmenej poznaný je stav morských biotopov a druhov. 45 % pôvodných lesov Zeme navždy zaniklo, väčšina z nich v priebehu minulého storočia⁷.

V štúdií Ekonomika ekosystémov a biodiverzity⁸ (ďalej len „TEEB“), spracovanej z iniciatívy Európskej komisie, sa uvádza, že celosvetová ročná strata ekosystémových služieb len v prípade suchozemských ekosystémov predstavuje 50 mld. eur. Odhaduje sa, že ak nedôjde ku zmene, samotná strata suchozemskej biodiverzity by do roku 2050 mohla predstavovať až 7 % globálneho hrubého domáceho produktu. V správe boli predložené odporúčania, ktoré predpokladajú ukončenie environmentálne škodlivých dotácií a vytvorenie tzv. „trhov“ pre jednotlivé typy ekosystémových služieb. Štúdia zároveň navrhla rámec pre ekonomické ohodnotenie ekosystémových služieb. V štúdií TEEB je tiež uvedené, že napr. opelenie hmyzom v krajinách EÚ znamená prínos pre spoločnosť v hodnote 15 mld. eur ročne a naopak pôsobenie invázných druhov predstavuje ekonomické škody 12,5 mld. eur, ďalšie náklady na nevyhnutné opatrenia sa odhadujú na 40 až 190 mil. eur za rok.

Aj keď detailnejšie prepočty v SR chýbajú, v minulosti spoločnosť nedostatočne brala do úvahy význam biodiverzity a zdravých ekosystémov. Boli, a niekedy ešte sú považované za verejný statok bez pridanej hodnoty, a následne je ich význam nedocenený. Preto dochádza, z dlhodobého hľadiska, k strate prírodného kapitálu SR. Globálne ekologické, ekonomické a sociálne zmeny, ktorým SR čelí, môžu v budúcnosti dostať krajinu do nevýhody, ak jej prírodný kapitál bude zničený a prírodné zdroje vyčerpané.

Strata biodiverzity a následný pokles tvorby služieb a tovarov z prírodných ekosystémov bude vyžadovať nákladné technologické alternatívy. Preto investície do zachovania prírodného kapitálu ušetria prostriedky v dlhodobom horizonte, čo je dôležité pre blahobyt a dlhodobé prežitie spoločnosti.

1.3 Nedosiahnutie cieľa zmiernenia alebo zastavenia poklesu biodiverzity do roku 2010

Napriek mnohým opatreniam a globálnemu cieľu „do roku 2010 dosiahnuť významné zníženie miery straty biodiverzity v celosvetovom, regionálnom a národnom meradle“⁹, sa pokračujúci pokles biodiverzity v celom jej rozsahu nepodarilo zastaviť¹⁰.

Z vyhodnotenia plnenia cieľa EÚ „do roku 2010 zastaviť pokles biodiverzity v EÚ“ vyplynulo, že napriek niektorým významným úspechom (napr. zriadenie sústavy chránených území Natura 2000) sa cieľ v oblasti biodiverzity nepodarilo dosiahnuť¹¹. Ukázalo sa, že tradičný prístup k ochrane biodiverzity, založený na izolovanej ochrane vybraných druhov a biotopov nie je dostatočne efektívny.

⁶ Secretariat of the Convention on Biological Diversity (2010) Global Biodiversity Outlook 3. Montréal, 94 pp.

⁷ European Environment Agency, EU 2010 Biodiversity Baseline, 17 pp.,

<http://www.eea.europa.eu/publications/eu-2010-biodiversity-baseline>, 22.11.2012

⁸ The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB), European Communities, 2008

⁹ COP 6 Decision VI/26. Strategic Plan for the Convention on Biological Diversity, 2002

¹⁰ Secretariat of the Convention on Biological Diversity (2010) Global Biodiversity Outlook 3. Montréal, 94 pp.

¹¹ Správa Komisie Rade EÚ a Európskemu Parlamentu: Vykonávanie akčného plánu EÚ pre biodiverzitu (2010), KOM(2010) 548 v konečnom znení, 8.10.2010

Ani v SR sa nepodarilo zastaviť pokles biodiverzity do roku 2010. Z prvého hodnotenia stavu biotopov a druhov európskeho významu podľa článku 17 Smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (ďalej len „smernica o biotopoch“) vyplýva, že len 16 % druhov a 29 % biotopov je v SR v priaznivom stave ochrany, ostatné druhy a biotopy sú buď v nepriaznivom alebo neznámom stave¹².

Doterajšie analýzy implementácie Rio dohovorov v SR poukazujú na nedostatočnú koordináciu aktivít a celkovú spoluprácu zainteresovaných subjektov, absenciu prenosu inovácií a medzinárodných záväzkov z národnej na regionálnu a miestnu úroveň, absenciu riadiacej sféry na vecné problémy, ktoré sú predmetom Rio dohovorov a nedostatočnú podporu integrovaných prístupov na všetkých úrovniach riadenia a života spoločnosti.

1.4 Stanovenie nového cieľa do roku 2020 na globálnej a európskej úrovni

Nedodržanie globálneho cieľa viedlo k prijatiu nového globálneho záväzku v oblasti ochrany biodiverzity do roku 2020. Zmluvné strany dohovoru o biodiverzite sa v októbri 2010 v Nagoyi v Japonsku počas desiateho zasadnutia Konferencie zmluvných strán Dohovoru o biologickej diverzite (ďalej len „COP 10“) dohodli na prijatí aktualizovaného **Strategického plánu ochrany biodiverzity 2011 – 2020**¹³, ktorý obsahuje 5 strategických cieľov a 20 čiastkových cieľov (tzv. ciele z Aichi).

Víziou Strategického plánu ochrany biodiverzity 2011 – 2020 je „žiť v harmónii s prírodou“ a v širšom časovom rámci do roku 2050 zabezpečiť „ohodnotenie, ochranu, obnovu a rozumné využívanie biodiverzity, pričom udržiava ekosystémové služby, zdravú planétu a poskytuje prínosy nevyhnutné pre všetkých ľudí“.

Európsky parlament v apríli 2012 prijal svojim uznesením¹⁴ Stratéziu EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020, ktorú pripravila Európska komisia. Európsky parlament okrem iného vyjadril znepokojenie nad faktom, že sa nepodarilo zastaviť pokles biodiverzity a zdôraznil, že je dôležité začleniť ochranu a zachovanie biodiverzity do vypracovania, vykonávania a financovania všetkých ostatných politík EÚ, vrátane poľnohospodárskej politiky, politiky lesného hospodárstva, rybného hospodárstva, regionálnej politiky a politiky súdržnosti, energetickej politiky, politiky v oblasti priemyslu, dopravy a cestovného ruchu, rozvojovej spolupráce, výskumu a inovácií, aby sa zvýšila súdržnosť odvetvových a rozpočtových politík EÚ.

Záväzky pre ochranu biodiverzity vyplývajú aj z dokumentov ostatných súvisiacich medzinárodných dohovorov a tzv. ciele z Aichi sa premietli do ich strategických dokumentov a rezolúcií schválených na COP 10.

Jedným z východiskových bodov pre vymedzenie súčasného záväzku SR voči životnému prostrediu a trvalo udržateľnému rozvoju planéty je jeho súčasná pozícia ako členského štátu EÚ (od roku 2004) a skutočnosť, že SR pristúpila k väčšine zásadných globálnych a regionálnych environmentálnych dohovorov. Sú to predovšetkým Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (ďalej len

¹² Article 17 Report – National Summary: Slovakia, https://circabc.europa.eu/sd/d/e7d755b7-66eb-4b96-b3e1-46b1cdf6adec/SK_National_Summary.pdf, 22.11.2012

¹³ COP 10 Decision X/2. Strategic Plan for Biodiversity 2011 – 2020

¹⁴ Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. apríla 2012 k téme Naše životné poistenie, náš prírodný kapitál: stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020 (2011/2307(INI)), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0146+0+DOC+XML+V0//SK>, 22.11.2012

„Dohovor CITES“), Dohovor o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov (ďalej len „Bonnský dohovor“), Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva (ďalej len „Ramsarský dohovor“), Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva (ďalej len „Dohovor o svetovom dedičstve“), Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť (ďalej len „Bernský dohovor“), Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (ďalej len „Karpatský dohovor“), Dohovor o spolupráci pri ochrane a trvalom udržiavaní Dunaja (ďalej len „Dohovor o ochrane Dunaja“) a i.

Podľa prehľadu environmentálnej výkonnosti Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj¹⁵ (ďalej len „OECD“) kľúčovými problémami v SR sú nedostatočné financovanie základných činností ochrany prírody, akými sú mapovanie, monitorovanie, budovanie informačných systémov a zabezpečenie vhodnej starostlivosti o chránené územia. Nedostatočná je komunikácia s verejnosťou ako vlastníckmi a užívateľmi pozemkov a s tým súvisí nedostatok verejnej podpory pre starostlivosť o chránené územia, osobitne územia Natura 2000. Je potrebné posúdiť starostlivosť o chránené územia (podľa kategórií a kritérií IUCN) a jej efektívnosť podľa rámca vypracovaného Svetovou komisiou IUCN pre chránené územia.

1.5 Postavenie a úloha Aktualizovanej národnej stratégie ochrany biodiverzity do roku 2020

Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020 (ďalej len „aktualizovaná národná stratégia“) priamo vychádza zo Strategického plánu ochrany biodiverzity 2011 – 2020 dohovoru o biodiverzite, bola pripravená na stanovenie aktuálnych cieľov ochrany biodiverzity v SR v súvislosti so stavom a trendmi biodiverzity v SR, v rámci EÚ, ale aj na globálnej úrovni a reflektuje národné a medzinárodné záväzky SR.

Aktualizovaná národná stratégia dopĺňa a aktualizuje Národnú stratégiu ochrany biodiverzity na Slovensku, ktorá je základným dokumentom pre implementáciu dohovoru o biodiverzite. Smerovanie ochrany biodiverzity je oproti stratégii z roku 1997 doplnené najmä o reakcie na nové ohrozenia a trendy stavu biodiverzity v posledných rokoch, reakciu na aplikáciu niektorých politík EÚ, ktoré majú vplyv na biodiverzitu a ktoré sa začali prejavovať až po vstupe SR do EÚ. Aktualizovaná národná stratégia je oproti Národnej stratégii ochrany biodiverzity na Slovensku z roku 1997 rozšírená o oblasti, ako sú zelená infraštruktúra, ekosystémové služby či invázne druhy, reflektuje politiky ochrany biodiverzity na úrovni EÚ a vo zvýšenej miere sa venuje zaradeniu ochrany biodiverzity a starostlivosti o chránené územia medzi priority pri plánovaní nástrojov financovania z európskych fondov.

Aktualizovaná národná stratégia reflektuje všetky koncepcie, stratégie, plány a programy schválené a platné v SR, ktoré majú akýkoľvek vzťah k ochrane a využívaniu biodiverzity. Ciele a implementácia týchto stratégií sú v aktualizovanej národnej stratégii plne rešpektované. V oblastiach, kde sa záujmy ochrany biodiverzity a iných politík a sektorov prekrývajú, je potrebné dosiahnuť vzájomnú integráciu a implementáciu cieľov tak, aby boli pokryté záujmy všetkých verejných politík.

Problematika zmeny klímy, ochrany životného prostredia a biodiverzity, znižovanie podielu energeticky náročnej priemyselnej produkcie a posilnenie orientácie na tzv. zelenú

¹⁵ Prehľad environmentálnej výkonnosti OECD: Slovenská republika 2011, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, 2011, 186 s.

ekonomiku sú deklarované ako priority vlády SR a sú zahrnuté v zásadných koncepčných dokumentoch príslušných rezortov¹⁶.

Aktualizovaná národná stratégia v plnom rozsahu rešpektuje existujúce schválené strategické dokumenty a koncepčné materiály jednotlivých odvetví SR, vrátane ich požiadaviek, cieľov a opatrení v záujme ochrany a rozvoja spoločnosti. Navrhovaná stratégia má za cieľ vytvoriť rovnováhu medzi ochranou biodiverzity a ďalšími celospoločenskými potrebami a záujmami štátu pri komplexnom posudzovaní ich prínosu pre spoločnosť, prioritne pre ochranu zdravia a života ľudí vrátane ich majetku.

2. Dlhodobá vízia a ďalšie východiská aktualizovanej národnej stratégie

Pre účely stanovenia dlhodobého smerovania starostlivosti o biodiverzitu v SR bola naformulovaná dlhodobá vízia ochrany a trvalo udržateľného využívania biodiverzity do roku 2050.

2.1 Dlhodobá vízia ochrany biodiverzity na Slovensku do roku 2050

Prírodný kapitál SR – biodiverzita, ekosystémové služby a tovary sú do roku 2050 dostatočne chránené, pravidelne hodnotené, rozumne využívané, a tam, kde je to vhodné, aj obnovené kvôli svojim vnútorným hodnotám a pre ich nezanedbateľný príspevok k blahobytu a ekonomickej prosperite SR. Prijaté opatrenia a politiky na národnej úrovni predchádzajú nepriaznivým zmenám, ktoré by strata prírodného kapitálu spôsobila.

Stratégia z roku 1997 stanovila 24 strategických cieľov (viď príloha č. 1). Povinnosť vyhodnocovať plnenie cieľov vyplýva z Akčného plánu pre implementáciu Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku. Niektoré strategické ciele bolo potrebné aktualizovať alebo zosúladiť so smerovaním globálnych a európskych cieľov ochrany biodiverzity a aj vzhľadom na skúsenosti s politikou ochrany biodiverzity v predchádzajúcom období.

2.2 Východiská aktualizovanej národnej stratégie

Hlavným východiskom aktualizovanej národnej stratégie na národnej úrovni je programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 – 2016, ktoré definuje zameranie štátu na dosiahnutie sociálnej, hospodárskej a ekologickej stability ako hlavných pilierov rozvoja Slovenska a hlási sa k mnohým výzvam súčasného obdobia pri ochrane biodiverzity vrátane potrieb obnovy ekosystémov a príspevku k ochrane biodiverzity na celosvetovej úrovni pri realizácii zahraničnej politiky Slovenska.

Priamymi východiskami aktualizovanej národnej stratégie sú aj celosvetový Strategický plán ochrany biodiverzity 2011 – 2020 a EÚ stratégia biodiverzity do roku 2020, odporúčania prijaté orgánmi medzinárodných dohovorov ochrany prírody alebo medzinárodných organizácií, ktorých členom je aj SR, napr. OECD. Pri príprave aktualizovanej národnej stratégie boli tiež zohľadnené ďalšie schválené dokumenty, vrátane sektorových politík a programov, ako aj iné súčasné národné priority.

¹⁶ Programové vyhlásenie vlády SR, máj 2012, http://www.vlada.gov.sk/data/files/2008_programove-vyhlasenie-vlady.pdf

3. Zhodnotenie súčasného stavu ochrany biodiverzity na Slovensku

3.1 Bohatstvo a stav biodiverzity na Slovensku

Biodiverzita zahŕňa rastlinné a živočíšne druhy, mikroorganizmy a zložité ekosystémy, ktoré pre ne vytvárajú rozmanité životné prostredie. Geografická poloha SR v strede Európy a na hranici Karpát a Panónskej nížiny podmieňuje jeho vysokú biologickú rozmanitosť.

Flóra a fauna

V SR bolo doposiaľ opísaných viac ako 11 270 rastlinných druhov (vrátane nižších rastlín), viac ako 28 800 živočíšnych druhov (vrátane bezstavovcov) a viac ako 1 000 druhov prvokov.

V dôsledku intenzívneho využívania prírodných zdrojov sú v súčasnosti mnohé rastlinné a živočíšne druhy vyhynuté, niektoré sa stali vzácnymi, iné sú ohrozené. Z vyhodnotenia súboru indikátorov stavu a ochrany biodiverzity v SR vyplýva, že za obdobie rokov 2005 – 2009 došlo k nárastu počtu ohrozených druhov rýb, pričom počet ohrozených druhov vtákov a cicavcov na území SR zostal nezmenený¹⁷.

Ohrozenosť nižších rastlín v SR predstavuje v súčasnosti 16,3 %. Ohrozenosť vyšších rastlín tvorí 40,3 % z celkového počtu 3 352 druhov (za všetky kategórie ohrozenosti), resp. 30,3 % (v kategóriách CR – kriticky ohrozené, EN – ohrozené a VU – zraniteľné)¹⁸.

Vo vzťahu k druhom európskeho významu v SR je podľa *Správy o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2011* situácia nasledovná:

	Priaznivý	Neuspokojivý	Zlý	Neznámy	Celkom
Cievnaté rastliny	10 %	40 %	10 %	40 %	100 %
Ostatné rastliny	20 %	40 %	30 %	10 %	100 %

Ohrozenosť bezstavovcov v SR predstavuje v súčasnosti okolo 8,4 % (resp. 5,4 % v rámci len CR, EN a VU kategórií). Čo sa týka stavovcov, tých je ohrozených až 59 % (resp. 23,5 % v rámci len CR, EN a VU kategórií). Ohrozených je aj 70 % druhov rýb, všetky druhy obojživelníkov, takmer 92 % druhov plazov, 46 % hniezdiacich druhov vtákov a 69 % druhov cicavcov¹⁹.

Významnou dokumentáciou ochrany prírody sú programy záchrany pre ohrozené druhy rastlín a živočíchov. Vypracúvajú sa podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane prírody“). Ich cieľom je zabezpečiť stabilnú populáciu daného druhu, zvýšiť početnosť, zistiť príčiny ohrozenia, eliminovať negatívne faktory a určiť opatrenia potrebné na zlepšenie stavu. Počet schválených a realizovaných programov záchrany za roky 2005 – 2012 má klesajúcu tendenciu, predovšetkým z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu. Do konca roku 2012 bolo schválených a realizovaných 17 programov záchrany pre vybrané ohrozené

¹⁷ Vyhodnotenie súboru indikátorov stavu a ochrany biodiverzity za roky 2005 – 2009

¹⁸ Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2011, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenská agentúra životného prostredia Slovenskej republiky, 2010, 200 s.

¹⁹ Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2011, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenská agentúra životného prostredia Slovenskej republiky, 2012, 200 s.

druhy živočíchov a 30 programov záchrany pre vybrané rastliny vrátane piatich druhov rastlín európskeho významu (zoznam druhov živočíchov a vybraných rastlín ako aj obdobie realizácie programov záchrany a ich účinnosť sú v prílohe č. 2 tohto dokumentu).

Programy záchrany spracúva Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ďalej len „ŠOP SR“) spravidla na obdobie 5 rokov, realizujú sa v rámci projektov z európskych fondov (Operačný program životné prostredie, finančný nástroj LIFE+), iných zdrojov alebo z prostriedkov štátneho rozpočtu.

Biotopy a ekosystémy

Viac ako 40 % plochy územia SR zaberajú lesy, 49,16 % z celkovej výmery SR je poľnohospodárskej pôdy, 1,93 vodných plôch a nepoľnohospodárskych a nelesných pozemkov je 9,8 %. Vyše 23 % (1 142 151 ha) územia SR tvoria chránené územia, vrátane ochranných pásiem²⁰ a nachádza sa tu 14 ramsarských lokalít o celkovej rozlohe 40 697 ha²¹ (ramsarské lokality sú mokrade medzinárodného významu, ktorých ochrana si vyžaduje zvýšenú pozornosť sú zapísané do svetového Zoznamu mokradí medzinárodného významu v zmysle Dohovoru o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva) a dve lokality svetového prírodného dedičstva, ktoré majú cezhraničný charakter. V rámci Programu UNESCO Človek a biosféra (Man and Biosphere) sú v SR za biosférické rezervácie uznané štyri chránené územia – Slovenský kras, Poľana, Vysoké Tatry a Východné Karpaty²².

V SR je vysoké zastúpenie lesných ekosystémov v krajine. Lesnatosť bola v roku 2011 približne 41 %²³. Zdravotný stav lesov indikovaný defoliáciou (odlístením) a stupňom poškodenia sa za obdobie rokov 2005 – 2009 stále zhoršoval a považoval za veľmi nepriaznivý. Listnatých a ihličnatých stromov so stupňom defoliácie 26 – 100 % bolo v roku 2009 až 32 %. Zdravotný stav listnatých drevín bol lepší, sú totiž odolnejšie voči nepriaznivým podmienkam ako ihličnaté dreviny, ale aj u nich počet stromov so stupňom defoliácie 26 – 100 % dosiahol v roku 2009 až 25 % (oproti 14 % v roku 2005)²⁴.

Oproti tomu sa však v rokoch 2010 a 2011 znížil podiel stromov v stupni defoliácie 26 – 100 % u všetkých drevín o viac ako 3 %. Podiel ihličnatých drevín sa v týchto stupňoch mierne zvýšil, podiel listnatých drevín klesol o viac ako 6 %. Podiel stromov s defoliáciou väčšou ako 60 % je v súčasnosti 1,7 %. Najhorší stav lesov je na hornej hranici lesa, kde plnia mimoriadne dôležité celospoločenské funkcie a v ktorých hrozí akútny rozpad ekosystémov²⁵.

Podľa prvej správy o stave druhov a biotopov európskeho významu (za roky 2004 – 2006) je 19 % biotopov a druhov európskeho významu v priaznivom stave, 34 % v nevyhovujúcom, 18 % v zlom stave a stav 29 % je neznámy. Uspokojivý stav je u 42 % biotopov lesov, u 58 % krovinných biotopov, u 16 % travinno - bylinných biotopov. Len 29 % z celkového počtu biotopov európskeho významu v SR je v priaznivom stave²⁶.

Z Vyhodnotenia súboru indikátorov stavu biodiverzity v Slovenskej republike za roky 2005 – 2009 vyplýva, že v období posledných rokov boli zaznamenané určité zmeny

²⁰ Prehľad chránených území národnej siete k 31. 12. 2012, <http://www.sopsr.sk/web/?cl=16>

²¹ http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-about-parties-parties/main/ramsar/1-36-123%5E23808_4000_0__

²² http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/SC/pdf/sc_mab_BRList2010_EN.pdf

²³ Správa o lesnom hospodárstve v Slovenskej republike za rok 2011, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, 2012, 67 s.

²⁴ Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2010, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenská agentúra životného prostredia Slovenskej republiky, 2011, 192 s.

²⁵ Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2011, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenská agentúra životného prostredia Slovenskej republiky, 2012, 200 s.

²⁶ Article 17 Report – National Summary: Slovakia, 2008

vo využívaní poľnohospodársky využívaných pozemkov. Pokračoval úbytok výmery ornej pôdy, chmeľníc, viníc, záhrad i ovocných sádov. V roku 2011 výmera využitej poľnohospodárskej pôdy medziročne vzrástla o 7 737 ha a dosiahla 1 929 698 ha²⁷. Nárast bol spôsobený najmä zvýšením výmery trvalých lúk a pasienkov o 5 201 ha a výmery ornej pôdy o 3 987 ha. Pokles o 1 336 ha bol zistený v prípade trvalých trávnatých porastov.

3.2 Nepriaznivé vplyvy na biodiverzitu

Príčiny nepriaznivých vplyvov na biodiverzitu sú jednak prirodzeného pôvodu (živelné pohromy, prirodzený vývoj) a jednak spôsobené činnosťou človeka (znečistenie ovzdušia, vody, pôdy, nevhodné postupy obhospodarovania, zmena klímy, budovanie infraštruktúry (malé vodné elektrárne), urbanizácia, industrializácia, rozširovanie invázných nepôvodných druhov a pod.).

Z environmentálneho hľadiska je negatívnym faktorom, keď je pôda vyňatá z poľnohospodárskeho pôdneho fondu natrvalo a je priradená do kategórie zastavaných plôch. Orná pôda ustupuje najmä rôznym investičným účelom, pre občiansku a bytovú výstavbu, priemyselnú výstavbu, poľnohospodársku výstavbu, výstavbu vodných diel a výstavbu ciest a diaľnic. V SR je celkovo 18 040 km ciest a diaľnic a ich hustota je 3,3 km na tisíc obyvateľov (údaj ku 1.1.2012)²⁸.

V dôsledku výrazných spoločenských a politických zmien sa stali vážnym problémom výrazné zmeny vo využívaní poľnohospodárskych pozemkov. Na začiatku tisícročia pokračovalo znižovanie intenzity využívania poľnohospodárskych pozemkov. Znižovaním výmery orných pôd, ale predovšetkým výrazným znížením využívania trvalých trávnych porastov (lúky a pasienky), súvisiacim so znižovaním stavov hospodárskych zvierat a slabou ekonomickou efektívnosťou hospodárenia, dochádzalo k ohrozeniu biotopov vzácnych druhov flóry a fauny, ktoré sa na nich vyskytujú a ktoré vyžadujú starostlivosť (kosenie, pasenie). Naopak po vstupe do EÚ a aplikácii Spoločnej poľnohospodárskej politiky (ďalej len „SPP“) došlo na mnohých miestach k intenzívnejšiemu využívaniu pôdy, ktoré súviselo so snahou obhospodarovat' čo najväčšie plochy v snahe dosiahnuť vyššie výnosy z platieb na plochu. Zmeny na trhu poľnohospodárskych komodít a zvyšovanie podielu plodín pestovaných pre biopalivá (kukurica, repka olejná) prispeli k výraznému zníženiu diverzity poľnohospodárskych oblastí. Všetky tieto zmeny, ktoré prebehli na Slovensku v relatívne krátkom čase, mali negatívny vplyv na biodiverzitu, ktorý nedokázal vyvážiť ani pozitívny vplyv rozširovania výmery ekologického poľnohospodárstva.

Ďalším negatívnym faktorom pre biodiverzitu je strata poľnohospodárskych oblastí s vysoko prírodnou hodnotou, pre ochranu ktorých doposiaľ chýbali v SPP adekvátne nástroje.

V lesoch SR došlo v poslednom období k pôsobeniu škodlivých činiteľov, akými sú veterná kalamita, lesné požiare a následné pôsobenie škodlivých činiteľov, najmä lykožrútovej kalamity v smrekových lesoch, čo malo za následok zvýšenie ťažieb a vplyvom ktorých dochádzalo k zmene vývojových štádií lesa.

Z hľadiska vplyvu budovania infraštruktúry negatívny dopad na biodiverzitu má najmä výstavba nových ciest, diaľnic a malých vodných elektrární, v dôsledku čoho dochádza k fragmentácii jednotlivých biotopov. Nevhodne riešené alebo umiestnené stavby, najmä líniové stavby, vytvárajú bariéry pri migrácii živočíchov, čo spôsobuje rozdeľovanie

²⁷ Vyhodnotenie súboru indikátorov stavu a ochrany biodiverzity za roky 2005-2009 v zmysle uznesenia vlády SR č. 837/2007 Z.z. z 3. októbra 2007

²⁸ Prehľad údajov o sieti cestných komunikácií SR, Slovenská správa ciest, 2012, 76 s.

jednotlivých populácií na menšie časti a následnú hrozbu lokálneho vymierania druhov. Svojou konštrukciou sú takéto stavby často príčinou usmrtenia migrujúcich živočíchov (cestná a železničná doprava, elektrické vedenie). S fragmentáciou krajiny je spojená aj degradácia genofondu izolovaných populácií a zvyšovanie zraniteľnosti ekosystémov. V určitých prípadoch môže byť ohrozením pre biodiverzitu aj ťažba nerastných surovín. V prípade mokraďových biotopov pôsobí negatívne najmä zmena vodného režimu. Napriek tomu, že na všetky stavby a činnosti významne zasahujúce do prírodného prostredia, bolo na Slovensku potrebné vykonať posúdenie vplyvov na životné prostredie, výsledky posúdenia nie vždy dokázali zabrániť niektorým negatívnym vplyvom. V prílohe č. 3 tohto strategického dokumentu je graf zobrazujúci Prehľad aktuálnych tlakov a budúcich ohrození biotopov a druhov európskeho významu, podľa metodiky na prípravu správ podľa článku 17 smernice o biotopoch.

Invázne nepôvodné druhy predstavujú pre biodiverzitu SR výraznú hrozbu. Keďže sú veľmi prispôsobivé, dokážu konkurovať pôvodným druhom, čoho výsledkom je neprírodná strata biodiverzity a narušenie vzťahov v ekosystémoch s negatívnym vplyvom na produkciu služieb alebo tovarov. V súčasnosti je na území SR evidovaných 126 invázných druhov vyšších rastlín, z toho 28 invázných neofytov (nepôvodné taxóny introdukované na územie SR po objavení Ameriky, t.j. po roku 1492, resp. 1500), 19 invázných archeofytov (nepôvodné taxóny introdukované na územie SR do roku 1492, resp. 1500) a 79 potenciálne invázných druhov, ktoré sa invázne správajú na niektorých častiach územia SR a je možné riziko, že pri zmene podmienok by sa mohli šíriť aj do iných oblastí.²⁹ Nepôvodné druhy rastlín začala ŠOP SR systematicky mapovať v roku 1997 a mapovanie bolo zamerané tak na chránené územia, ako aj na voľnú krajinu. Vzhľadom na kapacitné i finančné možnosti sa v posledných rokoch mapovanie sústredilo predovšetkým na chránené územia. Ďalším významným zdrojom získavania informácií o výskyte nepôvodných druhov sú bakalárske, diplomové, doktorandské a iné vedecké práce.

Zoznamy nepôvodných či invázne sa správajúcich druhov živočíchov podľa všetkých systematických skupín neboli zatiaľ publikované (prezentované boli napr. zoznamy za ryby a mäkkýše). Nepôvodné a invázne druhy živočíchov sa komplexne a systematicky nesledujú, a preto nie je vytvorená kompletná databáza údajov o ich lokalitách výskytu a počte jedincov. Ich výskyt sa, podobne ako je to u rastlín, sleduje prevažne v chránených územiach. Informácie o invázných druhoch rastlín, ich zoznam a spôsoby ich odstraňovania upravuje vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

3.3 Závazky SR v oblasti ochrany a trvalo udržateľného využívania biodiverzity

Celosvetové záväzky

Alarmujúci stav biodiverzity viedol k prijatiu globálneho záväzku v oblasti ochrany biodiverzity do roku 2020. Zároveň bol prijatý aj Protokol z Nagoje o prístupe ku genetickým zdrojom a spravodlivom a rovnocennom spoločnom využívaní prínosov vyplývajúcich z ich používania k Dohovoru o biologickej diverzite³⁰ (ďalej len „Nagojský protokol“) a Stratégia

²⁹ www.sopsr.sk/publikacie/invazne/.../Zoznam_inv_rastlin.pdf

³⁰ COP 10 Decision X/1. Access to genetic resources and the fair and equitable sharing of benefits arising from their utilization

mobilizácie zdrojov³¹ v prospech biodiverzity v celosvetovom meradle. Nagojský protokol je právne záväzná zmluva, ktorá výrazne rozširuje všeobecný rámec dohovoru o biodiverzite pre prístup a spoločné využívanie prínosov. Po nadobudnutí účinnosti bude mimoriadne prínosný pre ochranu biodiverzity v štátoch, ktoré sprístupnia genetické zdroje, na ktoré majú zvrchované práva. Očakáva sa, že Nagojský protokol nadobudne platnosť v roku 2014. Nagojský protokol vytvorí najmä predvídateľnejšie podmienky prístupu ku genetickým zdrojom, zaistí spoločné využívanie prínosov používateľmi a poskytovateľmi genetických zdrojov a zaistí, že sa budú využívať len zákonne získané genetické zdroje.

V rámci medzinárodných aktivít koordinovaných OSN SR pravidelne vypracúva hodnotiaci dokument Profil krajiny³², ktorý prináša prehľad plnenia ukazovateľov v oblasti uplatňovania záverov a odporúčaní Konferencie v Rio de Janeiro. Pripravuje sa a aktualizuje priebežne na základe oslovenia a doručenia podkladov od gestorov jednotlivých kapitol Agendy 21.

SR musí zhodnotiť služby, ktoré poskytujú ekosystémy, so zreteľom na možné platby za tieto služby. Aj keď na Slovensku v niektorých odvetviach platby za ekosystémové služby existujú a sú uplatňované aj v zmysle európskej legislatívy (napríklad oblasť hospodárenia s vodou), je potrebné túto problematiku vyhodnotiť komplexne a dopracovať ďalšie možné typy platieb za ekosystémové služby a tovary (napríklad v oblasti lesov, rekreácie), ktoré by napomohli lepšiemu hospodáreniu s ekosystémami.

Závazky na úrovni EÚ

EÚ považuje biodiverzitu a ekosystémové služby, ktoré poskytuje – jej prírodné bohatstvo – za dôležité pre ich zásadný prínos pre ľudský blahobyť a ekonomickú prosperitu. Preto ochranu biodiverzity, jej oceňovanie a primeranú obnovu definovala ako svoju víziu do roku 2050, aby sa tak zabránilo katastrofickým zmenám spôsobeným stratou biodiverzity.

EÚ je zmluvnou stranou medzinárodných dohovorov v oblasti ochrany prírody a biodiverzity, vrátane dohovoru o biodiverzite, Bernského dohovoru, Bonnského dohovoru a i. a pre oblasť ochrany prírody prijala samostatné predpisy a strategické dokumenty ako napríklad smernicu o biotopoch a Smernicu Európskeho parlamentu a Rady č. 2009/147/ES o ochrane voľne žijúceho vtáctva (ďalej len „smernica o vtákoch“). Tieto dve smernice vytvárajú právny rámec pre ochranu prírody v EÚ, ktorý stojí na dvoch pilieroch – budovaní sústavy Natura 2000 a na systéme druhovej ochrany. Prílohy uvedených smerníc tvoria zoznamy vybraných druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov, ktoré sú významné pre EÚ. Sústava Natura 2000 pozostáva z dvoch typov území, a to osobitne chránených území – vyhlasované na základe smernice o vtákoch (v národnej legislatíve chránené vtáčie územia) a osobitných území ochrany – vyhlasované na základe smernice o biotopoch (v národnej legislatíve územia európskeho významu).

V máji 2011 Európska komisia predstavila súbor cieľov a opatrení na zabránenie straty biodiverzity s názvom „Naša životná poisťka, naše prírodné bohatstvo: Stratégia EÚ pre biodiverzitu do roku 2020“³³.

Novým základom pre politiku EÚ v oblasti biodiverzity bolo definovanie vízie do roku 2050 a stanovenie hlavného cieľa do roku 2020. Pre dosiahnutie celkového cieľa

³¹ COP 10 Decision X/3. Strategy for resource mobilization in support of the achievement of the Convention's three objectives

³² CSD 2009 Country Profiles, Review of progress made since UNCED - June 1992, Country: Slovakia, 2009, http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_ni/ni_pdfs/NationalReports/slovak/SlovakiaCountryProfile2009ENG.pdf

³³ Naša životná poisťka, naše prírodné bohatstvo: Stratégia EÚ pre biodiverzitu do roku 2020, KOM(2011) 244

Stratégia EÚ pre biodiverzitu do roku 2020 navrhuje rámcové ciele a opatrenia v piatich kľúčových oblastiach:

1. ochrana a obnova prírody;
2. zachovanie a posilnenie ekosystémov a ich služieb;
3. zaistenie udržateľnosti poľnohospodárstva, lesného a rybného hospodárstva;
4. boj proti inváznym nepôvodným druhom a
5. reakcia na celosvetovú krízu v oblasti biodiverzity.

4. Strategický cieľ do roku 2020

V súlade s cieľom ochrany biodiverzity na úrovni EÚ je navrhnutý cieľ pre SR:

Kľúčový cieľ do roku 2020

Zastaviť stratu biodiverzity a degradáciu ekosystémov a ich služieb v SR do roku 2020, zabezpečiť obnovu biodiverzity a ekosystémov vo vhodnom rozsahu a zvýšiť náš príspevok k zamedzeniu straty biodiverzity v celosvetovom meradle.

5. Oblasti, ciele a navrhované opatrenia aktualizovanej národnej stratégie

Nevyhnutným predpokladom pre dosiahnutie kľúčového cieľa do roku 2020 je integrácia navrhovaných opatrení do príslušných sektorových politík. Kľúčové politiky pre ochranu biodiverzity sú v oblasti poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, vodného hospodárstva, akvakultúry a rybárstva, územného plánovania a výstavby, dopravy, ochrany klímy a v oblasti energetiky. Úlohou MŽP SR bude v rámci implementácie stratégie v komunikácii s ostatnými rezortmi zabezpečiť integráciu cieľov, opatrení a konkrétnych úloh v rámci dotknutých sektorov.

Pre dosiahnutie kľúčového cieľa je navrhnutých 9 čiastkových cieľov a 34 opatrení. Každý z navrhovaných cieľov sa zameriava na konkrétnu oblasť ochrany biodiverzity a ich splnenie je potrebné zabezpečiť do roku 2020.

Oblasť A Ochrana prírody

Cieľ A.1 Zastaviť zhoršovanie stavu všetkých druhov a biotopov, najmä tých, na ktoré sa vzťahujú právne predpisy EÚ a dosiahnuť výrazné a merateľné zlepšenie ich stavu

Oblasť ochrany prírody je kľúčová pre dôslednú ochranu a obnovu biodiverzity. Preto je potrebná plná implementácia smernice o vtácoch a smernice o biotopoch spolu s naplňaním zákona o ochrane prírody, ktoré vyžadujú dosiahnutie priaznivého stavu ochrany všetkých biotopov a druhov európskeho a národného významu. Dodržiavanie smerníc a zákona je rozhodujúcim predpokladom pre zabránenie ďalšej strate biodiverzity a nevyhnutnou podmienkou pre obnovu biodiverzity na Slovensku.

Pokiaľ to bude potrebné, vzhľadom na vývoj problematiky ochrany prírody a aj v súvislosti s aktuálnymi otázkami integrácie politík využívania zdrojov a adaptácie na zmeny

klímy na úrovni EÚ alebo v súvislosti s dôslednou implementáciou záväzkov SR voči EÚ a medzinárodným dohovorom, príjmu sa potrebné zmeny v národnej legislatíve.

K dosiahnutiu cieľa EÚ; do r. 2020 zastaviť zhoršovanie stavu všetkých druhov a biotopov a dosiahnuť výrazné a merateľné zlepšenie ich stavu, aby (v porovnaní so súčasnými hodnoteniami) o 100 % viac hodnotení biotopov a o 50 % viac hodnotení druhov podľa smernice o biotopoch vykázalo zlepšený stav ochrany a o 50 % viac hodnotení druhov v rámci smernice o ochrane vtáctva vykazovalo bezpečný alebo zlepšený stav; je v podmienkach SR potrebné zlepšiť stav ochrany 30 biotopov a stav ochrany 49 druhov, pričom súčasne je potrebné udržať (nezhoršiť) stav ochrany 30 biotopov a 52 druhov; prioritou sú najmä mokradňové biotopy, z druhov napríklad syseľ pasienkový, kamzík vrchovský tatranský, zubor hôrny, korytnačka močiarna, vybrané druhy motýľov a rýb. V rámci dosiahnutia cieľa pre vtáky je potrebné zlepšiť stav ochrany minimálne 64 druhov vtáctva, predovšetkým tých, pre ktoré sa vyhlasujú chránené vtáčie územia; zlepšenie stavu bolo navrhnuté napr. pre bociana čierneho, dropa fúzatého, jarabicu poľnú, hlucháňa, dravce a pre druhy viazané na mokradňové biotopy. Zoznam druhov identifikovaných ako priority pre realizáciu ochranných opatrení je uvedený v prílohe č. 4. Pri spracovávaní zoznamu boli brané do úvahy parametre, ako je stav ohrozenia druhov a biotopov, akútnosť potreby zlepšenia ich stavu, a zároveň finančná efektívnosť opatrení na zlepšenie stavu ochrany.

Pre úspešnú realizáciu tohto cieľa je potrebné zamerať sa na vedecký výskum, štúdium populačnej biológie druhov, ako aj na monitoring. V rámci monitoringu rastlín a živočíchov je potrebné zabezpečiť povinnosti spojené s monitorovaním stavu druhov a biotopov európskeho významu, ale treba sa venovať aj druhom národného významu, ktoré sú zaradené do červeného zoznamu a následne vypracovať aktualizáciu červeného zoznamu v súlade s najnovšou klasifikáciou ohrozenosti podľa IUCN.

Úsilie by malo byť zamerané predovšetkým na vypracovanie programov starostlivosti pre chránené územia a druhy s veľkým dôrazom na definovanie vhodného manažmentu a jeho dlhodobé finančné zabezpečenie. Pri implementácii európskej politiky ochrany prírody na národnej úrovni je potrebné prijať kroky na posilnenie implementácie ochrany prírody, najmä prostredníctvom prípravy a vykonávania programov starostlivosti pre druhy a územia.

Účinná nadnárodná a cezhraničná spolupráca môže významne prispieť k dosiahnutiu cieľov stratégie, a to jednak na celosvetovej, celoeurópskej úrovni, ako aj na úrovni štátnych orgánov, regionálnych a miestnych inštitúcií zaoberajúcich sa ochranou biodiverzity a prírodných zdrojov. Lepšie využitie potenciálu cezhraničnej, regionálnej a medzinárodnej spolupráce s výmenou informácií, skúseností a dobrých príkladov môže značne pomôcť pri praktickom naplňaní zámerov pri ochrane a obnove biodiverzity.

Bude potrebné aktualizovať koncepciu ochrany prírody a prijať reformu inštitucionalizovanej ochrany prírody so zohľadnením medzinárodných štandardov a efektívnej starostlivosti o chránené územia, biotopy a druhy. Nutné bude zlepšenie monitoringu a zlepšenie efektívnosti financovania a vymožiteľnosti práva. Pri stanovovaní priorit pre plánovanie finančných nástrojov EÚ v nasledujúcom viacročnom finančnom rámci (2014 – 2020) musí SR presadiť ochranu a obnovu biodiverzity, podporu ekosystémových služieb a zelenú infraštruktúru medzi najvyššie priority.

Pre dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- dôsledne implementovať smernicu o vtákoch a smernicu o biotopoch, prijaté rezolúcie a rozhodnutia orgánov medzinárodných dohovorov, organizácií a programov a zlepšnú

národnú legislatívu na posilnenie ochrany druhov a biotopov a tiež prepojiť siete chránených území na vedeckej báze

- zabezpečiť integrovaný manažment významných území založený na ekosystémovom prístupe prostredníctvom prípravy a realizácie programov starostlivosti a ich začlenení do sektorových koncepcií a stratégií
- zabezpečiť zavedenie medzinárodných štandardov do ochrany prírody a efektívneho manažmentu a financovania chránených území
- zabezpečiť výmenu skúseností a osvedčených postupov a cezhraničnú spoluprácu pri starostlivosti o územia Natura 2000 a iné územia medzinárodného významu a cezhraničné chránené územia
- zabezpečiť zaradenie ochrany biodiverzity a starostlivosti o chránené územia medzi priority pri plánovaní nástrojov financovania EÚ v nasledujúcom viacročnom finančnom rámci

Cieľ A.2 Zabezpečiť informovanosť laickej a odbornej verejnosti o význame biodiverzity a krokoch na jej ochranu a trvalo udržateľné využívanie.

Vzhľadom na všeobecne nízke povedomie verejnosti o význame ochrany biodiverzity a vážnych environmentálnych a socio-ekonomických následkoch a nákladoch spojených s jej úbytkom je nevyhnutné vypracovať komunikačnú stratégiu pre túto oblasť a uplatňovať ju v praxi. Osobitné školenia je však nutné organizovať aj pre pracovníkov ochrany prírody, štátnu správu a inštitúcie zodpovedné za implementáciu zákonov na ochranu prírody a presadzovanie práva, vrátane sudcov a prokurátorov. Zvyšovanie povedomia o biodiverzite bude súčasťou informačných kampaní pre rôzne vekové a sociálne kategórie. Vzdelávanie a školenia v rôznych oblastiach, najmä pre poľnohospodársky, lesnícky a príbuzné sektory sa budú zameriavať viac na úlohu a význam biodiverzity. Významnú úlohu v tomto procese budú mať aj mimovládne organizácie a miestne komunity.

Pre zabezpečenie dodržiavania pravidiel a environmentálnej legislatívy je potrebné sprístupniť presné mapy s informáciami o chránených územiach, využívaní krajiny, vodných ekosystémoch, prípadne o ohrození území.

Európska komisia priebežne predstavuje komunikačnú kampaň o sústave Natura 2000 na zlepšenie aplikácie ustanovení legislatívy EÚ a na podporu koexistencie ochrany životného prostredia, trvalo udržateľného ekonomického rastu a sociálneho rozvoja na rovnakých, neprotirečiacich si princípoch. SR sa pripojí svojimi projektmi a šírením informácií o možnosti environmentálne vhodného ekonomického rozvoja v územiach s významnými prírodnými a kultúrnymi hodnotami.

Pre dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- vypracovať a prijať komunikačnú stratégiu pre oblasť biodiverzity, ktorá bude zahŕňať opatrenia pre zvyšovanie úrovne výchovy, participácie a osvety v rôznych oblastiach (vrátane rôznych medzinárodných dohovorov, spolupráce s kľúčovými sektormi, školení pre sudcov a prokurátorov) a zabezpečiť jej realizáciu
- spolupracovať s Európskou komisiou na vypracovaní a realizácii komunikačnej kampane o sústave Natura 2000, pokiaľ to bude vhodné

Oblasť B Zachovanie a posilnenie ekosystémov a ich služieb

Cieľ B.3 Do roku 2020 zaistiť zachovanie a posilnenie ekosystémov a ich služieb, a to prostredníctvom zriadenia zelenej infraštruktúry a obnovy najmenej 15 % zdegradovaných ekosystémov

Hodnotenie ekosystémov je prostriedkom hodnotenia mnohých odlišných aspektov zdravia ekosystémov a poskytovania ekosystémových tovarov a služieb. Primerané zmapovanie a následné ocenenie ekosystémových služieb a využiteľného potenciálu prírody je kľúčovou úlohou pre zachovanie a posilnenie ekosystémov a ich služieb. Preto je potrebné pripraviť systém hodnotenia a ekonomického vyjadrenia a zabezpečiť aplikáciu týchto prístupov do strategických a koncepčných dokumentov. Hodnotenie ekosystémov a ich služieb je nevyhnutné pre zosúladenie politík štátu s cieľmi ochrany biodiverzity a prijímanie rozhodnutí pri efektívnom využívaní prírodných zdrojov a podpory rozvoja blahobytu spoločnosti.

Európska komisia v spolupráci s členskými štátmi EÚ a Európskou environmentálnou agentúrou v súčasnosti pracuje na definovaní metodík a postupov pre zmapovanie ekosystémov a ich služieb a tovarov, ktoré nám poskytujú a tiež na spôsoboch ich ekonomického ohodnotenia a účtovania, aby sa mohol analyzovať vzťah medzi ekonomickými sektormi a ich závislosť od ekosystémových tovarov a služieb a ich vplyvy na tieto tovary a služby. Tieto údaje by sa napokon mohli použiť na tvorbu politík a miestne riadenie prírodných zdrojov³⁴.

V SR, podobne ako aj v iných krajinách doposiaľ neustále dochádza k degradácii mnohých ekosystémov a ich prínosov, a to najmä v dôsledku fragmentácie krajiny. Tento cieľ a jeho opatrenia sa preto zameriavajú na zachovanie a posilnenie ekosystémových služieb a obnovu zdegradovaných ekosystémov, a to prostredníctvom začlenenia zelenej infraštruktúry do dokumentov v rámci územného plánovania a plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja vyšších územných celkov. Zaisť sa tak aj lepšia funkčná prepojitelnosť medzi ekosystémami na územiach patriacich do sústavy Natura 2000, medzi týmito územiami a v širšej krajine s využitím rôznych úrovní územného systému ekologickej stability ako nevyhnutnej súčasti územných plánov.

Zelená infraštruktúra³⁵ je strategicky plánovaná a manažovaná sieť prírodných území, využívanej krajiny a ďalších nezastavaných priestorov (tzv. otvorené priestory), ktoré udržiavajú hodnotu ekosystémov a ekosystémové funkcie a zabezpečujú pridanú hodnotu pre ľudskú populáciu. Systém zelenej infraštruktúry pomáha chrániť a obnovovať prirodzene fungujúce ekosystémy poskytujúc rámec pre budúci rozvoj. Ide o prepojenie biologických a antropických záujmov.

Starostlivosť o zelenú infraštruktúru a jej budovanie bude mať priamy pozitívny vplyv na zachovanie ekosystémových služieb s druhotným prínosom vytvárania pracovných miest a podpory miestneho a regionálneho rozvoja.

³⁴ Napríklad: EEA, 2011: An experimental framework for ecosystem capital accounting in Europe http://www.eea.europa.eu/publications/an-experimental-framework-for-ecosystem/at_download/file, 22.11.2012, alebo EK, 2013: An analytical framework for ecosystem assessments under Action 5 of the EU Biodiversity Strategy to 2020. http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/pdf/MAESWorkingPaper2013.pdf, 28.4.2013

³⁵ Dokument Európskej komisie Zelená infraštruktúra - rozvoj európskeho prírodného kapitálu: http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/docs/green_infrastructures/1_EN_ACT_part1_v5.pdf

Pre dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- zlepšiť vedomosti o ekosystémoch a nimi poskytovaných službách zmapovaním a posúdením stavu ekosystémov a ich služieb na území SR
- pripraviť systém hodnotenia a ekonomického vyjadrenia hodnoty ekosystémových služieb a tovarov a navrhnuť komplexný systém platieb za využitie ekosystémových služieb, berúc do úvahy existujúce systémy a mechanizmy
- vykonať hodnotenie prínosov a nákladov správy chránených území v SR za účelom ich efektívneho spravovania a starostlivosti o prírodné dedičstvo s prihliadnutím na poskytovanie ekosystémových služieb a tovarov
- vypracovať strategický rámec pre stanovenie priorít v oblasti obnovy ekosystémov a pripraviť a realizovať program revitalizácie mokradí a riečnych ekosystémov ako príspevok k znižovaniu vplyvov zmeny klímy
- využiť koncept zelenej infraštruktúry a územný systém ekologickej stability v procese územného plánovania, pri realizácii pozemkových úprav, prípravy plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónov a vytvoriť právny a finančný mechanizmus na podporu starostlivosti o zelenú infraštruktúru a jej budovanie
- zabezpečiť pozitívny vplyv pripravovanej Adaptačnej stratégie na klimatickú zmenu SR na biodiverzitu prostredníctvom opatrení založených na ekosystémoch

Oblasť C Ochrana biodiverzity v štátnej politike poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a rybného hospodárstva

Účelom opatrení v tejto oblasti aktualizovanej národnej stratégie je zlepšiť začlenenie otázok biodiverzity a ekosystémových služieb do kľúčových sektorov, najmä prostredníctvom cieľov a opatrení zameraných na posilnenie priaznivého príspevku poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a rybného hospodárstva k zachovaniu biodiverzity a k jej udržateľnému využívaniu. V týchto sektoroch sa SR riadi aj európskymi politikami alebo záväzkami z medzinárodných procesov ako napríklad SPP, Spoločná rybárska politika (ďalej len „SRP“) a Národný lesnícky program Slovenskej republiky.

Medzi ciele SPP a SRP patrí aj ochrana a trvalo udržateľné využívanie biodiverzity, ktoré je v rámci každej politiky premietnuté do súboru požiadaviek a opatrení na integráciu ochrany biodiverzity. Cieľom čo najlepšej integrácie týchto politík na národnej úrovni je hľadanie takých nástrojov na ich implementáciu, ktoré prispievajú k posilneniu synergií a maximalizovaniu súladu medzi cieľmi ochrany biodiverzity a cieľmi spomenutých politík.

Cieľ C.4 Do roku 2020 realizovať opatrenia Spoločnej poľnohospodárskej politiky priaznivé pre biodiverzitu na všetkých poľnohospodársky využívaných plochách tak, aby sa merateľne zlepšil stav ochrany druhov a biotopov

Poľnohospodárske pozemky tvoria podstatnú časť územia a poskytujú dôležité ekosystémové služby, zároveň majú veľkú socio-ekonomickú hodnotu. Podpora v rámci SPP

predstavuje významnú časť rozpočtu EÚ. SPP však nie je obmedzená len na zabezpečovanie potravín a rozvoja vidieka, ale je aj podstatným nástrojom pre ochranu biodiverzity, zmierňovanie klimatickej zmeny a udržiavanie ekosystémových služieb³⁶. Preto by sa slovenský Program rozvoja vidieka mal zamerať na poskytovanie motivačných nástrojov poľnohospodárom za zabezpečovanie verejných služieb, na zlepšovanie konektivity krajiny a prispôsobovanie sa účinkom zmeny klímy.

Environmentálne opatrenia zahŕňajú aj podporu pre územia s vysokou prírodnou hodnotou a organické poľnohospodárstvo a zameranie sa na opustené neobhospodarované pozemky, ktoré vyžadujú ciele udržiavanie biodiverzity. Viaceré druhy a biotopy vysoko hodnotené z hľadiska ochrany prírody sú závislé na agro-environmentálnych systémoch a činnosti človeka a budú naďalej vyžadovať podporu pre malých a stredných farmárov, rodinné farmy a extenzívne hospodárenie, ktoré podporuje vhodné zachovanie prírodných zdrojov.

Znižovanie genetickej diverzity variet plodín a plemien hospodárskych zvierat, vedie k erózii genetickej základne, na ktorej je závislá výživa ľudí a zvierat. Preto je potrebné jej znižovanie zastaviť a zvrátiť a podporovať používanie tradičných poľnohospodárskych variet, špecifických pre určitý región, udržiavanie a rozvoj rozmanitosti genetických zdrojov, napr. lokálne prispôbených rás a kultivarov, a tradičných plemien.

Pre dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- realizovať opatrenia s pozitívnym efektom na biodiverzitu, druhy, biotopy a chránené územia s cieľom maximalizovať príspevok poľnohospodárov k ochrane biodiverzity na národnej úrovni
- podporiť oblasti s tradičným mozaikovitým spôsobom obhospodarovania poľnohospodárskej krajiny, najmä v historicky diferencovaných krajinných typoch Slovenska
- identifikovať druhy a biotopy závislé od spôsobu hospodárenia a pripraviť a realizovať konkrétne opatrenia s podporou na to určených európskych fondov na zlepšenie stavu ich ochrany

Cieľ C.5 Zabezpečiť v rámci realizácie programov starostlivosti o lesy merateľné zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov, ktoré sú závislé od vhodného lesného prostredia alebo na ktoré má lesné hospodárstvo zásadný vplyv a zabezpečiť merateľné zlepšenie v oblasti poskytovania ekosystémových služieb v súlade s udržateľným obhospodávaním lesov v porovnaní s referenčným scenárom EÚ (2010)

V lesnom hospodárstve sa očakáva schvaľovanie takých plánov starostlivosti o les, ktoré zohľadnia príslušné odborné konzultácie a účinné opatrenia na ochranu a obnovu chránených druhov a biotopov a s nimi spojených ekosystémových služieb.

Pri definovaní opatrení v rámci programov starostlivosti o lesy v chránených územiach sa použijú postupy, ktoré dávajú najvyšší predpoklad na dosiahnutie cieľa, ktorým je zachovanie biodiverzity.

³⁶ Communication from the Commission: The CAP towards 2020: Meeting the food, natural resources and territorial challenges of the future. COM (2010) 672 final.

Dôležité bude zabezpečiť implementáciu Protokolu o trvalo udržateľnom lesnom hospodárstve Rámcového dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát. V súlade s protokolom o trvalo udržateľnom hospodárení v lesoch v Karpatoch je potrebné zabezpečiť zachovanie zvyškov prírodných lesov aj na Slovensku.

Financovanie opatrení na dosiahnutie cieľa C.5 by bolo najvhodnejšie zabezpečiť kombináciou na to určených finančných mechanizmov EÚ v rámci plnenia cieľov na podporu biodiverzity, implementáciu cieľov Smernice 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady z 23. októbra 2000 ustanovujúcej rámec pôsobnosti spoločenstva v oblasti vodnej politiky³⁷, tzv. Rámcovej smernice o vodách a adaptácie na zmenu klímy založenej na ekosystémoch a s využitím inovatívnych foriem financovania ako napríklad platieb za služby ekosystémov alebo verejno-súkromných partnerstiev pri transferoch úžitkov medzi producentmi a konzumentmi verejnoprospešných funkcií lesov. Taktiež je potrebné zabezpečiť reálne financovanie zvýšených nákladov a strát vlastníkom a užívateľom pozemkov ako nevyhnutný predpoklad rozvoja biodiverzity ako verejného záujmu.

Pre dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- zabezpečiť zachovanie výmery pralesov a prírodných lesov, zabrániť ďalšej fragmentácii a podporiť regeneráciu lesov, pritom zabezpečiť kompenzačné mechanizmy na vykrytie straty za obhospodarovanie a preferovať alternatívne spôsoby využívania lesov s vysokou prírodnou hodnotou
- integrovať opatrenia týkajúce sa biodiverzity do programov starostlivosti o les aj v súvislosti s integráciou programov starostlivosti o les a programov starostlivosti o chránené územia.
- zabezpečiť implementáciu Protokolu o trvalo udržateľnom lesnom hospodárstve Karpatského dohovoru

Cieľ C.6 Zabezpečiť priaznivý stav ochrany vodných a na vodu viazaných biotopov a druhov v súlade s cieľom dosiahnuť dobrý environmentálny stav vodných ekosystémov do roku 2020, pričom v oblasti rozvoja a regulácie akvakultúry je potrebné zabezpečiť takú formu využívania vôd, ktorá nebude mať nepriaznivý vplyv na vodné druhy, biotopy a ekosystémy

Stav vodných a na vodu viazaných biotopov v SR je závislý od konkrétneho spôsobu manažmentu povodí a zabezpečovania kvality a kvantity povrchových a podzemných vôd. V tejto oblasti sú ciele aktualizovanej národnej stratégie v plnom súlade s cieľmi a záväzkami Rámcovej smernice o vodách a s Vodným plánom Slovenska³⁸. Pri plnení spoločných cieľov musí dôjsť ku koordinácii medzi zodpovednými zložkami tak, aby sa ešte viac zvýraznilo silné prepojenie medzi obhospodarovaním vôd a biodiverzitou. Snahou SR v najbližšom období musí byť zamedzenie vytvárania nových bariér na vodných tokoch a spriechodnenie

³⁷ Smernica 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady z 23. októbra 2000, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva:
http://www.vuvh.sk/rsv2/download/02_Dokumenty/01_Dokumenty_Legislativa_EU_suvisiaca_s_RSV/2000_60_ES_SK_RSV.pdf

³⁸ Vodný plán Slovenska
[https://lt.justice.gov.sk/\(S\(2asj2h554fwq2v55hwjba45\)\)/Attachment/Vodny%20Plan%20SR_doc.pdf?instEID=191&attEID=18833&docEID=97866&matEID=2226&langEID=1&tStamp=20091214134730310](https://lt.justice.gov.sk/(S(2asj2h554fwq2v55hwjba45))/Attachment/Vodny%20Plan%20SR_doc.pdf?instEID=191&attEID=18833&docEID=97866&matEID=2226&langEID=1&tStamp=20091214134730310)

existujúcich bariér v čo najkratšej dobe tak, aby bola posilnená migračná priechodnosť vodných tokov.

Čo sa týka starostlivosti o populácie voľne žijúcich rýb je potrebné realizovať vhodné opatrenia, ako napríklad zarybňovanie a ochrana úsekov tokov s biotopmi vhodnými pre rozmnožovanie rýb a vývoj plôdika a mladých rýb. Rovnako je potrebné zamedziť neodôvodnenú ťažbu štrkov z korýt vodných tokov, ktoré tvoria substrát pre rozmnožovanie rýb.

V oblasti rybného hospodárstva a rozvoja akvakultúry je potrebné realizovať také postupy, aby nedošlo k zhoršovaniu stavu ochrany druhov a biotopov, ktoré sa vyskytujú v lokalitách realizácie rozvoja chovu rýb a vodných živočíchov.

Pre dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- zabezpečiť plnú koordináciu s realizáciou opatrení v rámci implementácie rámcovej smernice o vodách s cieľom vytvoriť podmienky pre rozvoj vodných biotopov a druhov a revitalizáciu riečnych ekosystémov
- zabezpečiť podmienky na podporu preventívnych opatrení na obmedzenie konfliktov medzi záujmami rybného hospodárstva a činnosťou predátorov rýb

Oblasť D Boj proti rozširovaniu inváznych druhov

Cieľ D.7 Zabezpečiť, aby sa zmiernil negatívny vplyv inváznych druhov na biodiverzitu a ekosystémy na Slovensku do roku 2020

Nepôvodné invázne druhy sú veľkou hrozbou pre biodiverzitu a zdravotný stav ekosystémov. Ak sa neprijmú na rôznych úrovniach všetky potrebné opatrenia, ktoré zabezpečia kontrolu prenikania a usídľovania sa týchto druhov na Slovensku a pokiaľ sa nezačnú efektívne odstraňovať tie invázne druhy, ktoré sa už u nás etablovali ich hrozba pre blahobyt spoločnosti porastie. Na úrovni EÚ spôsobujú invázne druhy hospodárske škody približne na úrovni 12,5 mld. eur ročne³⁹.

Je potrebné vyvinúť všetko úsilie na zabránenie prenikania nových inváznych nepôvodných druhov do krajiny a šírenia už zavedených druhov do nových území. Pre zabezpečenie efektívneho boja s inváznyimi druhmi je nutné pokračovať v inventarizácii a prednostnom odstraňovaní nebezpečnejších z nich. V čo najkratšom čase je nutné dopracovať a schváliť národnú stratégiu pre boj s inváznyimi druhmi, nadväzujúcu na spoločnú politiku EÚ pre prevenciu, monitoring, odstraňovanie a manažment týchto druhov a systémy včasného varovania v tejto oblasti, pričom dôraz sa kladie na prevenciu zavádzania nepôvodných druhov.

Po schválení príslušnej európskej legislatívy bude potrebná jej čo najrýchlejšia transpozícia a následná implementácia. Pozornosť je potrebné venovať aj obchodu s bežnými i ohrozenými druhmi a zavedeniu prísnych regulačných opatrení, monitorovania importu

³⁹ Shine, C., Kettunen, M., ten Brink, P., Genovesi, P. & Gollasch, S. 2009. Technical support to EU strategy on invasive species (IAS) – Recommendations on policy options to control the negative impacts of IAS on biodiversity in Europe and the EU. Final report for the European Commission. Institute for European Environmental Policy (IEEP), Brussels, Belgium. 32 pp.

exotických a nepôvodných druhov a zabezpečiť plnú implementáciu Smernice Rady 1999/22/ES z 29. marca 1999 o chove voľne žijúcich živočíchov v zoologických záhradách.

Pre dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- schváliť stratégiu pre invázne druhy na Slovensku a realizovať jej opatrenia na prevenciu, kontrolu a odstraňovanie invázných druhov
- zabezpečiť financovanie likvidácie invázných druhov a určiť prioritizáciu a spôsob podpory
- zriadiť komisiu pre introdukované druhy na riešenie podmienok a regulácie dovozu a nakladania s nimi
- zmeniť režim manažmentu nepôvodných invázných druhov v rámci novelizácie zákona o ochrane prírody
- priebežne identifikovať a kontrolovať novo šíriace sa invázne druhy, trasy a spôsoby šírenia, po ktorých sa dostávajú na územie Slovenska

Oblasť E. Zmiernenie tlaku na biodiverzitu a racionálne využívanie genetických zdrojov

Cieľ E.8 Znižovať intenzitu pôsobenia negatívnych faktorov na biodiverzitu, dobudovať pre tento účel účinný právny rámec a nástroje na kontrolu jeho dodržiavania a zabezpečiť spravodlivé a rovnocenné spoločné využívanie prínosov vyplývajúcich z používania genetických zdrojov

SR sa ako členská krajina dohovoru o biodiverzite zaviazala splniť medzinárodné ciele v oblasti biodiverzity, ktoré si vyžaduje prijatie účinných opatrení na národnej úrovni najmä z dôvodu pretrvávania neudržateľných vzorcov spotreby. V rámci tejto stratégie sa ciele úsilie musí zamerať na zmiernenie tlaku na biodiverzitu, aby sa hospodárstvo stalo environmentálne priaznivejšie v súlade s prioritami rozvoja takzvanej “zelenej ekonomiky“. Obchodná a zahraničná politika štátu musí tiež zohľadňovať ochranu biodiverzity a tá sa musí premietnuť do obchodných zmlúv, podporných programov SR a ďalších dokumentov, v súlade s politikou EÚ.

Významný negatívny vplyv na biodiverzitu má zmena klímy. Na druhej strane úbytok biodiverzity prispieva ku zmene klímy, ak sa pri degradácii prírodných ekosystémov znižuje zachytávanie uhlíka alebo pri katastrofách dôjde k jednorazovému uvoľneniu skleníkových plynov zo živých systémov do atmosféry. Ochrana a rozumné využívanie biodiverzity je preto urgentnou otázkou aj z hľadiska zmiernenia dôsledkov zmeny klímy a zachytávania uhlíka. Adaptačné stratégie preto musia zohľadňovať okrem technických opatrení v zodpovedajúcej miere aj adaptačné opatrenia založené na ekosystémoch.

Pri príprave novej legislatívy a politík je potrebné preveriť ich očakávaný vplyv na biodiverzitu a zamedziť nesúladu politík a zákonov tak, aby nedochádzalo k protirečeniam a vzájomnému negatívne pôsobeniu. Náležitú pozornosť je nutné venovať integrácii národných a európskych politík, a tam, kde je to možné, aj prehodnoteniu koncepcií a podpory tých politík, kde je preukázateľný negatívny vplyv na biodiverzitu. Napríklad podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie na nevhodných miestach môže mať podľa viacerých štúdií výrazný dopad na biodiverzitu.⁴⁰

⁴⁰ <http://ec.europa.eu/environment/nature/climatechange/pdf/study.pdf>

Osobitným záväzkom, ktorý bol prijatý na COP 10 je Nagojský protokol, ktorým sa tiež bude riadiť medzinárodná politika v oblasti biodiverzity v nasledujúcom období. Nagojský protokol má poskytnúť transparentný právny rámec pre efektívnu implementáciu jedného z troch hlavných cieľov dohovoru o biodiverzite – spravodlivé a rovnocenné spoločné využívanie prínosov vyplývajúcich z používania genetických zdrojov. Nagojský protokol umožní väčšiu právnu istotu poskytovateľom aj užívateľom týchto zdrojov.

Na úrovni EÚ sa pripravuje príslušná legislatíva, ktorá zabezpečí implementáciu Nagojského protokolu. Následne je potrebné ho prijať aj ratifikovať aj v SR.

Pre dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- zabezpečiť zlepšenie nástrojov na ochranu biodiverzity, odstránenie protirečivých politík a ustanovení v zákonoch, škodlivých stimulov a posilnenie podporných opatrení integrácie a pozitívnej motivácie na ochranu biodiverzity vo všetkých sektoroch
- podporiť prijatie právneho predpisu o regulovaní prístupu ku genetickým zdrojom na európskej úrovni, a prijať a ratifikovať Nagojský protokol.

Oblasť F Zlepšenie súčinnosti environmentálnych a sektorových politík pre opatrenia zamerané na zníženie ekologickej stopy v zmysle medzinárodnej spolupráce a podpora výchovy, vzdelávania a výskumu v tejto oblasti

Cieľ F.9 Zaangažovať široké spektrum zainteresovaných strán a oživiť alebo nadviazať partnerstvá pre podporu implementácie národnej stratégie, podporiť výchovu, vzdelávanie, výskum a participáciu

Ochrana biodiverzity môže byť úspešná len keď bude integrovaná do stratégie, plánovacích a rozhodovacích procesov v rôznych sektoroch. Splnenie tohto cieľa si vyžaduje, aby sa v plnej miere angažovalo široké spektrum zainteresovaných strán a aby tieto strany v plnej miere prijali svoju mieru zodpovednosti za splnenie záväzku ochrany biodiverzity a obnovy ekosystémov. Na tento účel je potrebné oživenie kľúčových partnerstiev pre podporu implementácie cieľov národnej stratégie. Zapojenie všetkých sektorov spoločnosti najmä samospráv, komunít a rôznych združení, spoločností, vedeckých inštitúcií, univerzít a mimovládnych organizácií do plánovacích, konzultačných a rozhodovacích procesov je zásadnou podmienkou implementácie tejto stratégie.

Podpora spoločného prístupu krajín EÚ k ochrane prírody v rámci sústavy Natura 2000 i medzinárodných dohovorov je významným príspevkom k plneniu cieľov tejto stratégie. Implementácia záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov a presadzovanie a harmonizácia ich ustanovení pomôže pri synergickom získavaní podpory. Vyžaduje však posilnenie kapacít a zdrojov v odborných organizáciách príslušných rezortov.

Je potrebné obnoviť činnosť Slovenskej komisie Dohovoru o biologickej diverzite a rezortnú platformu pre spoluprácu s podnikateľským sektorom, ktorá by spájala kľúčové podniky z kľúčových sektorov (poľnohospodárstvo, ťažobný priemysel, finančníctvo, potravinový priemysel, lesné hospodárstvo a cestový ruch), aby boli využité skúsenosti a osvedčené postupy pre vypracovanie nového akčného plánu na ochranu a trvalo udržateľné využívanie biodiverzity do roku 2020. Pre úspešnosť tejto spolupráce je nevyhnutné aj zapojenie vedy a výskumu, mimovládnych organizácií a orgánov samosprávy.

To si zároveň vyžaduje zlepšenie spolupráce a synergií v rámci medzinárodných dohovorov v oblasti biodiverzity alebo s vplyvom na biodiverzitu: Dohovor o biodiverzite, Rámcový dohovor OSN o zmene klímy a Dohovor OSN o boji proti dezertifikácii, Dohovor CITES, Bonnský dohovor, Ramsarský dohovor, Európsky dohovor o krajine, Karpatský dohovor, Dohovor o ochrane svetového dedičstva a Dohovor o ochrane Dunaja.

Aj keď sa podarilo dosiahnuť značný pokrok v oblasti zlepšenia znalostnej základne týkajúcej sa biodiverzity, jedným z dôvodov neúspechu pri zvrátení pokračujúceho trendu úbytku biodiverzity a degradácie ekosystémov sú naše stále nedostatočné poznatky o zložitosti biodiverzity a interakcií jej zložiek navzájom a s prostredím, o význame biodiverzity pre súčasné a budúce generácie, ako aj nedostatočné podloženie politiky a rozhodovania najnovšími vedeckými údajmi a informáciami. Preto sa zdôrazňuje dôležitosť vedy a výskumu pre implementáciu akejkoľvek koncepcie a stratégie, pri udržateľnom manažmente ekosystémov a prírodných zdrojov, najmä v takých ekonomicky a sociálne významných sektoroch, ako sú poľnohospodárstvo alebo lesné hospodárstvo. Nevyhnutné je preto viac investovať do výskumu biodiverzity, jej významu pre všetky aspekty ľudskej činnosti, ako aj do inovatívnych koncepcií, nových a vylepšených manažmentových a rozvojových stratégií. Zdôrazňuje sa potreba multidisciplinárnych a cezhraničných prístupov k výskumu, s čím sú neodmysliteľne spojené oblasti ako ekológia, genetika, epidemiológia, klimatológia, ekonomika, sociálna antropológia a teoretické modelovanie. Potrebné je široko prístupniť a zdieľať dostupné vedecké údaje o biodiverzite, najlepšie príklady zastavenia úbytku biodiverzity, obnovy biodiverzity, informácie o inováciách a potenciáli rozvoja rešpektujúceho biodiverzitu.

Nutné je zosúladiť existujúci súbor indikátorov stavu biodiverzity s aktualizovanými európskymi indikátormi pre biodiverzitu (SEBI - Streamlining European Biodiversity Indicators). Tieto indikátory budú využívať aj údaje a informácie pochádzajúce napr. zo Spoločného systému environmentálnych informácií (Shared Environmental Information System), Globálneho monitorovania pre životné prostredie a bezpečnosť (Global Monitoring for Environment and Security), Európskeho strediska údajov o lesoch (European Forest Data Centre) a Rámcového štatistického prehľadu pôdy a jej využitia (LUCAS – Land Use Cover Area Frame Survey). Webový portál Európskeho informačného systému pre biodiverzitu (Biodiversity Information System for Europe – BISE) bude hlavnou platformou na zdieľanie týchto údajov a informácií.

Je potrebné doplniť kľúčové informácie z oblasti výskumu vrátane mapovania a posudzovania ekosystémových služieb v SR, čím môže dôjsť k zlepšeniu našich vedomostí o prepojení medzi biodiverzitou a zmenou klímy a o úlohe napr. pôdnej biodiverzity pri poskytovaní kľúčových ekosystémových služieb, ako napr. zachytávanie oxidu uhličitého a zásobovanie potravinami.

SR má záujem podieľať sa na činnosti novej Medzivládnej vedecko-politickej platformy o biodiverzite a ekosystémových službách (IPBES) a že k jej činnosti bude aktívne prispievať, pričom sa pozornosť bude venovať najmä regionálnym posúdeniam, v prípade ktorých môže byť na posilnenie vzájomného prepojenia vedy a politiky potrebný mechanizmus na úrovni štátu a EÚ.

Pre dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- zabezpečiť integrovanie ochrany biodiverzity do stratégií, plánovacích a rozhodovacích procesov v rôznych sektoroch

- zabezpečiť lepšiu koordináciu medzi inštitúciami zabezpečujúcimi implementáciu medzinárodných dohovorov, obnovenie medzirezortnej komisie pre dohovor o biodiverzite a posilnenie kapacít v tejto oblasti
- zabezpečiť kapacity na priebežné a dlhodobé mapovanie a monitoring prvkov biodiverzity
- zabezpečiť účasť vedy a výskumu na zlepšovaní stavu vedomostí o biodiverzite, jej hodnotách, význame, fungovaní, stave a trendoch a o následkoch úbytku a poškodenia biodiverzity
- zabezpečiť zapojenie súkromného sektora do ochrany a financovania ochrany biodiverzity

6. Financovanie ochrany biodiverzity

Pre úspešnú realizáciu všetkých cieľov a opatrení aktualizovanej národnej stratégie je potrebné zabezpečiť potrebné prostriedky. Akčný plán aktualizovanej národnej stratégie vyčíslil očakávané náklady a finančné zdroje na zabezpečenie úloh z nej vyplývajúcich. Skúsenosti z predchádzajúcich rokov ukázali, že nie je možné spoliehať sa exkluzívne len na prostriedky z verejných zdrojov (štátny rozpočet a EÚ fondy). V období realizácie aktualizovanej národnej stratégie je preto potrebné naďalej posilňovať efektívne využitie dostupných verejných prostriedkov, ale tiež rozvíjať nové inovatívne formy financovania biodiverzity.

V oblasti verejných prostriedkov je cieľom efektívne a multifunkčné využitie financií na realizáciu opatrení, ktoré budú prinášať viacnásobné úžitky pre viacero sektorov prostredníctvom integrácie biodiverzity do iných sektorových politík. V oblasti súkromných zdrojov na financovanie biodiverzity je potrebné umožniť využitie prostriedkov zo súkromných zdrojov, najmä z dobrovoľných nástrojov ako napríklad Iniciatívy Biznis a biodiverzita, a tiež z inovatívnych spôsobov financovania biodiverzity prostredníctvom verejno-súkromných partnerstiev alebo prostredníctvom nových nástrojov na kompenzáciu straty biodiverzity, ako napríklad tzv. „biotopové banky“.

Ďalej bude potrebné využívať rôzne nové nástroje, s ktorými sú vo svete pozitívne skúsenosti, ako napríklad primerané ocenenie využívaných ekosystémových služieb (tam kde platby ešte nie sú zavedené), ako aj hodnotenie ekonomických prínosov chránených území. Za týmto účelom je potrebné zmapovať a ohodnotiť produkciu ekosystémových služieb a tovarov, ktoré získavame z využívania prírodného kapitálu Slovenska. Využívané ekonomické nástroje by sa mali tiež rozšíriť o možnosti výberu poplatku za vstup do chránených území, sprievodcovských služieb v chránených územiach, prijímania darov v ochrane prírody, participáciu súkromného sektora na financovaní ochrany prírody (programov ochrany prírody), zapojenie miestnych podnikateľov do podpory ochrany prírody, vytváranie eko-značky chráneného územia (tzv. branding), až po zavedenie špeciálnych typov poplatkov, ktoré by boli použité na ochranu prírody a biodiverzity.

Úsporu disponibilných zdrojov je možné dosiahnuť z dlhodobu plánovaného prehodnotenia siete chránených území v súlade s medzinárodnými záväzkami a opätovným vyhlásením a zonáciou chránených území v záujme dotvorenia jednotnej národnej a medzinárodnej sústavy rôznych chránených území rešpektujúc súčasné podmienky a záujmy udržateľného rozvoja regiónov, vrátane národných parkov a európskej sústavy Natura 2000.

Dosiahnutie cieľov tejto stratégie bude závisieť od dostupnosti a efektívneho využitia finančných zdrojov, čiže SR sa bude musieť zamerať najmä na:

- hodnotenie a ocenenie využívaných ekosystémových služieb a hodnotenie ekonomických prínosov a nákladov chránených území
- prehodnotenie siete chránených území s cieľom prispôsobenia ich rozsahu a intenzity ochrany finančným možnostiam štátu.
- zabezpečenie dostatku finančných zdrojov pre vyhotovovateľov Programov starostlivosti o les ako aj pre vlastníkov a užívateľov lesných pozemkov, ktorí budú tieto programy realizovať
- zníženie ekologickej stopy hospodárstva primeranou ochranou a racionálnym využívaním prírodných zdrojov a zefektívnenie manažmentu a využívania zdrojov s cieľom znížiť závislosť SR na dovoze surovín.
- aj v súvislosti s politikou na ochranu klímy, postupné zavádzanie tzv. nízkouhlíkového hospodárstva s dôrazom na podporu biodiverzity, pretože prístupy k zmierňovaniu zmeny klímy a prispôbovaniu sa takýmto zmenám, založené na ekosystémoch môžu ponúknuť nákladovo efektívne alternatívy technologických riešení a poskytnúť mnohonásobné prínosy presahujúce rámec zachovania biodiverzity.
- zabezpečenie mechanizmu efektívneho využitia financií z platieb a pokút za poškodzovanie prírody a biodiverzity na výdavky spojené s ochranou a obnovou biodiverzity
- lepšiu a efektívnejšiu alokáciu a využívanie existujúcich zdrojov na ochranu a podporu biodiverzity zo štátneho rozpočtu a z fondov EÚ a lepšiu koordináciu medzi nimi a maximalizáciu spoločných prínosov pre implementáciu tejto stratégie
- zvýšenie rôznorodosti a objemu jednotlivých zdrojov financovania (vrátane inovačných nástrojov financovania).

Mobilizácia zdrojov pre financovanie biodiverzity na globálnej úrovni

Dohovor o biodiverzite stanovuje, okrem iného, rámcové pravidlá (finančný mechanizmus) pre poskytovanie finančných zdrojov rozvojovým krajinám na pokrytie časti nákladov potrebných na plnenie záväzkov vyplývajúcich z dohovoru o biodiverzite. Práve na rozvojových krajinách je najväčšia ťarcha zodpovednosti za zachovanie rozmanitosti živej prírody a súčasne trpia najväčším nedostatkom financií na jej ochranu.

SR sa ako súčasť EÚ zaviazala prispieť na mobilizáciu zdrojov na podporu biodiverzity a ekosystémových služieb a bude plniť záväzky, ktoré prijala v rámci dohovoru o biodiverzite⁴¹. Plnenie záväzkov bude realizované najmä prostredníctvom efektívnejšieho využitia rozvojovej pomoci v prioritných krajinách. SR sa zameria predovšetkým na riešenie problémov s biodiverzitou takým spôsobom, ktorý prinesie viacnásobné efekty aj pre riešenie ďalších cieľov, na ktoré je zameraná rozvojová pomoc, ako napríklad riešenie chudoby a miestnych problémov zdravia a životného prostredia.

⁴¹ <http://www.cbd.int/doc/decisions/cop-11/cop-11-dec-04-en.pdf>, <http://www.cbd.int/doc/decisions/cop-11/cop-11-dec-04-en.pdf>, <http://www.cbd.int/doc/decisions/cop-11/cop-11-dec-05-en.pdf>, <http://www.cbd.int/doc/decisions/cop-10/cop-10-dec-03-en.pdf>, <http://www.cbd.int/doc/decisions/cop-10/cop-10-dec-24-en.pdf>, <http://www.cbd.int/doc/decisions/cop-10/cop-10-dec-25-en.pdf>, <http://www.cbd.int/doc/decisions/cop-10/cop-10-dec-26-en.pdf>

7. Záver

Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020 je kľúčovým dokumentom v oblasti ochrany biodiverzity Slovenskej republiky. V nadväznosti na tento dokument bude po jeho schválení vládou SR nasledovať vypracovanie akčného plánu pre implementáciu aktualizovanej národnej stratégie, v ktorom budú konkretizované jednotlivé opatrenia pre splnenie cieľov stratégie, ich finančné krytie a zodpovedné inštitúcie.

V roku 2016 bude vykonané priebežné vyhodnotenie realizácie akčného plánu pre implementáciu tejto stratégie a jednotlivých opatrení. Rozhodujúcim faktorom pre naplnenie vízie do roku 2020 a splnenie jednotlivých stanovených cieľov bude realizácia navrhnutých opatrení v spolupráci s dotknutými rezortmi a zainteresovanými subjektmi.

V rámci zabezpečenia čo najlepšej komunikácie, participácie a spolupráce, ako aj priebežnej kontroly plnenia úloh bude vytvorené vhodné inštitucionálne, organizačné a ekonomické zabezpečenie.

Prílohy

Príloha č. 1: Prehľad cieľov Národnej stratégie ochrany biodiverzity

- Cieľ č. 1: Identifikácia stavu zložiek biodiverzity
- Cieľ č. 2: Kontrola procesov negatívne ovplyvňujúcich biodiverzitu
- Cieľ č. 3: Posilnenie ochrany biodiverzity *in-situ*
- Cieľ č. 4: Posilnenie ochrany genetickej diverzity
- Cieľ č. 5: Posilnenie národných kapacít na ochranu *ex-situ*
- Cieľ č. 6: Vybudovanie komplexného monitorovacieho systému na sledovanie zmien v biodiverzite na všetkých úrovniach
- Cieľ č. 7: Zabezpečenie ekologicky trvalo udržateľného lesného hospodárenia
- Cieľ č. 8: Postupná náhrada nevhodných hospodárskych praktík ekologickým a trvalo udržateľným hospodárením
- Cieľ č. 9: Podpora ochrany biodiverzity zavedením trvalo udržateľných praktík v poľovníctve a v rybárstve
- Cieľ č. 10: Zabezpečiť, aby sa pri love zveri a zbere lesných plodov zachovala dlhodobá životaschopnosť druhov a populácií
- Cieľ č. 11: Podpora koncepcie ekologicky vhodného a trvalo udržateľného turistického podnikania
- Cieľ č. 12: Zvýšenie bezpečnosti v biotechnológiách a podpora dostupnosti k nim a/alebo k prínosom prameniacioným z ich aplikácie
- Cieľ č. 13: Zmena politiky smerom k dosiahnutiu prepojenia snahy o zachovanie biodiverzity s využívaním prírodných zdrojov
- Cieľ č. 14: Príprava vhodných legislatívnych nástrojov na podporu implementácie dohovoru o biodiverzite
- Cieľ č. 15: Podpora spolupráce medzi všetkými zainteresovanými subjektmi, aby sa zabránilo duplikácii činností a vytvorili sa možnosti na efektívnejšiu ochranu biodiverzity a trvalo udržateľné využívanie biologických zdrojov
- Cieľ č. 16: Vyvinúť široko aplikovateľný systém stimulujúcich opatrení na ochranu biodiverzity a jej trvalo udržateľné využívanie
- Cieľ č. 17: Zabezpečiť, aby sa pri plánovaní využitia krajiny brali do úvahy aj princípy zachovania biodiverzity
- Cieľ č. 18: Podpora výskumu orientovaného na ochranu biodiverzity a jej trvalo udržateľné využívanie
- Cieľ č. 19: Podpora vytvárania ľudských aj inštitucionálnych kapacít na ochranu biodiverzity a jej trvalo udržateľné využívanie
- Cieľ č. 20: Podpora všetkých foriem výchovy a rastu uvedomenia si dôležitosti zachovania biodiverzity a trvalo udržateľného využívania jej zložiek
- Cieľ č. 21: Posilnenie uplatňovania princípov ochrany biodiverzity v procese posudzovania vplyvov
- Cieľ č. 22: Ustanovenie celoštátneho mechanizmu „clearing-house“ vzťahujúceho sa na biodiverzitu
- Cieľ č. 23: Na národnej úrovni posilniť finančné mechanizmy na ochranu biodiverzity a jej trvalo udržateľné využívanie
- Cieľ č. 24: Spolupráca pri implementácii dohovoru o biodiverzite na regionálnej i medzinárodnej úrovni

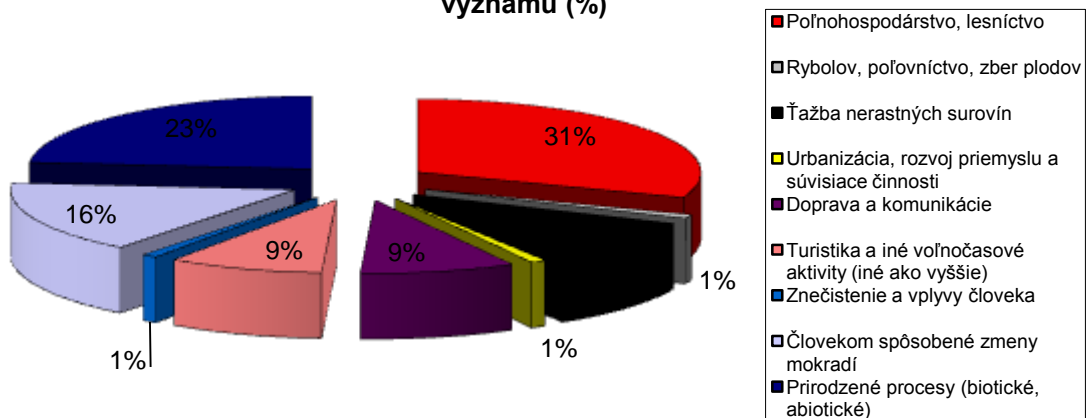
Príloha č. 2: Prehľad vybraných programov záchrany (PZ) druhov v SR

Druh	Obdobie realizácie	Účinnosť PZ*
drop fúzatý (<i>Otis tarda</i>)	2001-2005	čiastočne pozitívna
orol kráľovský (<i>Aquila heliaca</i>)	2001-2005	pozitívna
korytnačka močiarna (<i>Emys orbicularis</i>)	2002-2006	čiastočne pozitívna
vydra riečna (<i>Lutra lutra</i>)	2002-2006	čiastočne pozitívna
kamzík vrchovský tatranský (<i>Rupicapra rupicapra tatrica</i>)	2002-2006	pozitívna
chrapkáč poľný (<i>Crex crex</i>)	2002-2006	čiastočne pozitívna
orol skalný (<i>Aquila chrysaetos</i>)	2004-2008	pozitívna
orol krikľavý (<i>Aquila pomarina</i>)	2004-2008	pozitívna
sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>)	2004-2008	pozitívna
sokol rároh (<i>Falco cherrug</i>)	2004-2008	pozitívna
svišť vrchovský (<i>Marmota marmota</i>)	2004-2008	pozitívna
jasoň červenooký (<i>Parnassius apollo</i>)	2005-2009	pozitívna
blatniak tmavý (<i>Umbra krameri</i>)	2005-2009	pozitívna
zubor hrivnatý (<i>Bison bonasus</i>)	2007-2011	pozitívna
bobor vodný (<i>Castor fiber</i>)	2009-2013	pozitívna
norok európsky (<i>Mustela lutreola</i>)	2009-2013	neutrálna
motýle rodu modráčik (<i>Maculinea</i>)	2009-2013	pozitívna
jesienka piesočná (<i>Colchicum arenarium</i>)	2001-2005, 2009-2013	pozitívna
feruľa sadlerova (<i>Ferula sadleriana</i>)	2001-2005	pozitívna
hl'uzovec Loeselov (<i>Liparis loeselii</i>)	2001-2005, 2009-2013	pozitívna
poniklec lúčny (<i>Pulsatilla pratensis subsp. hungarica</i>)	2005-2009	pozitívna
popolavec dlholistý (<i>Tephrosia longifolia subsp. moravica</i>)	2009-2013	pozitívna

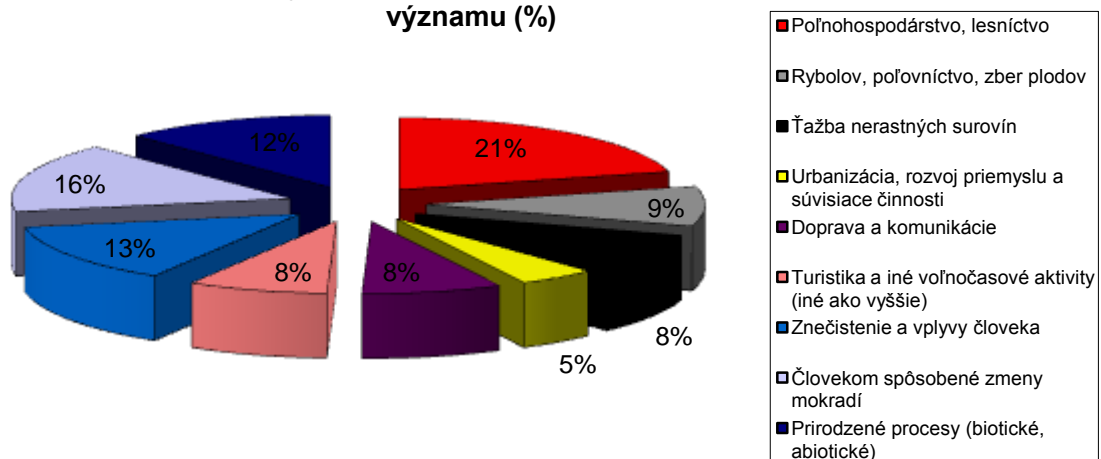
*účinnosť realizovaných opatrení pri konkrétnom druhu

Príloha č. 3: Prehľad aktuálnych tlakov a budúcich ohrození biotopov a druhov európskeho významu

Prehľad aktuálnych tlakov a budúcich ohrození biotopov eur. významu (%)

Prehľad aktuálnych tlakov a budúcich ohrození druhov eur. významu (%)

Príloha č. 4: Zoznam druhov a biotopov európskeho významu identifikovaných ako priority pre realizáciu ochranných opatrení

Aktivity pre biotopy a druhy sú navrhnuté do dvoch základných kategórií:

1. Udržiavací manažment (MM podľa výrazu “maintaining management”) pre druhy v priaznivom stave, na ktoré je potrebné vyvinúť úsilie na udržanie priaznivého stavu.

2. Cieľový manažment (TM podľa výrazu “target management”) pre druhy v nepriaznivom stave, v prípade ktorých je potrebné zlepšiť stav.

Číselné naplnenie cieľa v podmienkach Slovenska znamená, že do roku 2020 (oproti súčasnému stavu) dôjde k zlepšeniu minimálne 30 hodnotení pre biotopy a 49 hodnotení pre druhy európskeho významu.

Skupina	Kód	Druh/biotop		Alpský bioregión (2007)	Panón. bioregión (2007)	Ciele 2020	
		Vedecký názov	Slovenský názov			Alpský	Panónsky
Nižšie rastliny	4066	<i>Asplenium adulerinum</i>	slezinník nepravý	FV	U1	MM	TM
	1386	<i>Buxbaumia viridis</i>	kyjanôčka zelená	X		TM	
	1381	<i>Dicranum viride</i>	dvojhrot zelený	X		TM	
	1393	<i>Drepanocladus vernicosus</i>	kosáček plavúňovitý	X		TM	
	1413	<i>Lycopodium</i> spp.	plavúň	FV	U1	MM	
	1379	<i>Mannia triandra</i>	grimaldia trojtyčinková	X		TM	
	1428	<i>Marsilea quadrifolia</i>	marsilea štvorlistá		U2		TM
	4119	<i>Ochyraea tatrensis</i>	ochyrea tatranská	X		TM	
	1394	<i>Scapania massolongi</i>	korýtkovec	X		TM	
	1988	<i>Tortella rigens</i>	závitovka	X		TM	
Vyššie rastliny	4109	<i>Aconitum firmum</i> ssp. <i>moravicum</i>	prilbica tuhá moravská	U1		TM	
	4068	<i>Adenophora lilifolia</i>	zvonovec ľaliolistý	X	FV		MM
	1614	<i>Apium repens</i>	zeler plazivý		U2		TM
	5109	<i>Artemisia eriantha</i>	palina skalná	FV		MM	
	4070	<i>Campanula serrata</i>	zvonček hrubokoreňový	FV		MM	
	4081	<i>Cirsium brachycephalum</i>	pichliač úzkolistý		U1		TM
	4090	<i>Cochlearia tatrae</i>	lyžičník tatranský	FV		MM	
	2285	<i>Colchicum arenarium</i>	jesienka piesočná		U2		TM
	4091	<i>Crambe tataria</i>	katran tatársky		FV		MM
	4107	<i>Cyclamen fatrense</i>	cyklámen fatranský	FV		MM	
	2159	<i>Daphne arbuscula</i>	lykovec muránsky	FV		MM	
	4075	<i>Dianthus lumnitzeri</i>	klinček včasný Lumnitzerov	U1	U2	TM	TM
	2074	<i>Dianthus nitidus</i>	klinček lesklý	U1		TM	
	1689	<i>Dracocephalum austriacum</i>	včelník rakúsky	U2	U1	TM	TM
	4067	<i>Echium russicum</i>	hadinec červený	U2	U2	TM	TM
	1898	<i>Eleocharis carniolica</i>	bahnička kranská	U2		TM	
	2170	<i>Ferula sadleriana</i>	feruľa sadlerova	U1		TM	
	1866	<i>Galanthus nivalis</i>	snežienka jarná	FV	FV	MM	MM
	4096	<i>Gladiolus palustris</i>	mečík močiarny		U2		TM
	4104	<i>Himantoglossum adriaticum</i>	jazyčkovec jadranský	U2	U2	TM	TM
	2327	<i>Himantoglossum caprinum</i>	jazyčkovec východný	U2	U2	TM	TM
	4097	<i>Iris aphylla</i> ssp. <i>hungarica</i>	kosatec bezlistý uhorský	U1	U1	TM	TM

	4098	<i>Iris humilis</i> ssp. <i>arenaria</i>	kosatec piesočný		U2		TM
	1758	<i>Ligularia sibirica</i>	jazyčník sibírsky	U1			TM
	1725	<i>Lindernia procumbens</i>	lindernia puzdiekatá		X		TM
	1903	<i>Liparis loeselii</i>	hľuzovec Loeselov	U2	U2	TM	TM
	2203	<i>Onosma tornensis</i>	rumenica turnianska	U1	U1	TM	TM
	1477	<i>Pulsatilla patens</i>	poniklec otvorený	U1	FV	TM	MM
	4110	<i>Pulsatilla pratensis</i> ssp. <i>hungarica</i>	poniklec lúčny maďarský		U2		TM
	4087	<i>Serratula lycopifolia</i>	kosienka karbincolistá	U2		TM	
	4088	<i>Tephroseris longifolia</i> ssp. <i>moravica</i>	popolavec dlholistý	U1		TM	
	2120	<i>Thlaspi jankae</i>	peniažtek slovenský	U1	U1	TM	TM
	4116	<i>Tozzia carpathica</i>	vrchovka alpska	FV		MM	
Mäkkýše	1026	<i>Helix pomatia</i>	slimák záhradný	FV	FV	MM	MM
	4063	<i>Sadleriana pannonica</i>	sadlerianka panónska	U2	U2	TM	TM
	1032	<i>Unio crassus</i>	korýtko riečne	FV	U2	MM	TM
	1014	<i>Vertigo angustior</i>	pimprlík mokradňový	FV	U1	MM	
	1013	<i>Vertigo geyeri</i>	pimprlík močiarny	X		TM	
	1016	<i>Vertigo moulinsiana</i>	pimprlík bruškatý	U1	X	TM	
Článko- nožce	1920	<i>Boros schneideri</i>	-	X		TM	
	1078	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	spriadáč kostihojový	FV	FV	MM	MM
	1088	<i>Cerambyx cerdo</i>	fuzáč veľký	X	X	TM	TM
	1070	<i>Coenonympha hero</i>	očkáň hnedý	FV		MM	
	4030	<i>Colias myrmidone</i>	žltáček zanoväťový	U2	U2	TM	
	4032	<i>Dioszeghyana schmidtii</i>	mora Schmidtova		FV		MM
	4018	<i>Duvalius hungaricus</i>	behúnik maďarský	FV	FV	MM	MM
	1074	<i>Eriogaster catax</i>	priadkovec trnkový	FV	FV	MM	MM
	1052	<i>Hypodryas maturna</i>	hnedáček osikový	U1	FV		MM
	1083	<i>Lucanus cervus</i>	roháč obyčajný	FV	FV	MM	MM
	1060	<i>Lycaena dispar</i>	ohniváček veľký	FV	FV	MM	MM
	1058	<i>Maculinea arion</i>	modráček čiernoškvrnný	U1	U2	TM	TM
	1061	<i>Maculinea nausithous</i>	modráček bahňákový	U2	U1	TM	TM
	1059	<i>Maculinea teleius</i>	modráček krvavcový	FV	FV	MM	MM
	1084	<i>Osmoderma eremita</i>	pižmovec hnedý	X	X	TM	TM
	1057	<i>Parnassius apollo</i>	jasoň červenooký	U1		TM	
	1056	<i>Parnassius mnemosyne</i>	jasoň chochlačkový	FV	FV	MM	MM
	1087	<i>Rosalia alpina</i>	fúzač alpský	FV	FV	MM	MM
	1053	<i>Zerynthia polyxena</i>	pestroň vlkocový	FV	FV	MM	MM
Ryby	1130	<i>Aspius aspius</i>	boleň dravý	FV	FV	MM	MM
	5085	<i>Barbus barbus</i>	mrena	U1	FV	TM	MM
	1138	<i>Barbus meridionalis</i>	mrena stredomorská	X	X	TM	
	1163	<i>Cottus gobio</i>	hlaváč bieloplutvý	X	U1	TM	
	4123	<i>Eudontomyzon danfordi</i>	mihuľa potiská	X	X	TM	
	2484	<i>Eudontomyzon mariae</i>	mihuľa ukrajinská	X	X	TM	
	1105	<i>Hucho hucho</i>	hlavátka podunajská	X	X	TM	
	1096	<i>Lampetra planeri</i>	mihuľa potočná	X		TM	
	1134	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	lopatka dúhová	FV	FV	MM	MM
	1109	<i>Thymallus thymallus</i>	lipeň tymianový	U1		TM	
	2011	<i>Umbra krameri</i>	blatniak tmavý		X		TM
Obojži- velníky	1188	<i>Bombina bombina</i>	kunka červenobruchá	U2	U1	TM	
	1193	<i>Bombina variegata</i>	kunka žltobruchá	U1	X		TM
	1213	<i>Rana temporaria</i>	skokan hnedý	FV	U1	MM	

	1166	<i>Triturus cristatus</i>	mlok hrebatý	U2		TM		
	1993	<i>Triturus dobrogicus</i>	mlok dunajský	U2		TM		
Plazy	1220	<i>Emys orbicularis</i>	korytnačka močiarna		U2		TM	
	1261	<i>Lacerta agilis</i>	jašterica bystrá	FV	FV	MM	MM	
	1256	<i>Podarcis muralis</i>	jašterica múrová	FV	FV	MM	MM	
Cicavce	2647	<i>Bison bonasus</i>	zubor hrivnatý/ zubor lesný	U2		TM		
	1352	<i>Canis lupus</i>	vlk dravý	FV	U1	MM		
	1337	<i>Castor fiber</i>	bobor vodný	FV	FV	MM	MM	
	4003	<i>Marmota m. latirostris</i>	svišť vrchovský	U2		TM		
	4004	<i>Microtus oeconomus mehelyi</i>	hraboš severský panónsky		U2		TM	
	2612	<i>Microtus tatricus</i>	hraboš tatranský	U2		TM		
	1312	<i>Nyctalus noctula</i>	netopier hryzavý / raniak hrdzavý	U2	U2	TM	TM	
	1309	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	netopier hvízdavý/ večernica malá	X	X	TM	TM	
	4006	<i>Rupicapra r. tatica</i>	kamzík vrchovský	U2		TM		
	1335	<i>Spermophilus citellus</i>	syseľ pasienkový	U2	U2	TM	TM	
	1354	<i>Ursus arctos</i>	medveď hnedý	FV		MM		
	Biotoxy	1340	<i>Inland salt meadows</i>	Vnútrozemské slaniská a slané lúky	U2	U2	TM	TM
		1530	<i>Pannonic salt steppes and salt marshes</i>	Panónske slané stepi a slaniská		U2		TM
2340		<i>Pannonic inland dunes</i>	Vnútrozemské panónske pieskové duny		U1		TM	
4030		<i>European dry heaths</i>	Suché vresoviská v nížinách a pahorkatinách	FV	FV	MM	MM	
4060		<i>Alpine and Boreal heaths</i>	Vresoviská a spoločenstvá kričkov v subalpínskom a alpínskom stupni	FV		MM		
4070		<i>Bushes with Pinus mugo and Rhododendron hirsutum</i>	Kosodrevina	FV		MM		
5130		<i>Juniperus communis formations on heaths/calcar. grassl.</i>	Porasty borievky obyčajnej	FV	U1	MM		
6120		<i>Alpine rivers & herbaceous veg. along their banks</i>	Suchomilné travinnobylinné porasty na vápnitých pieskoch		U2		TM	
6190		<i>Rupicolous Pann. grassl. Stipo-Festucetalia pallentis</i>	Dealpínske travinnobylinné porasty	FV	FV	MM	MM	
6210		<i>Seminatural dry grassl. & scrubland facies on calc. sub</i>	Suchomilné travinnobylinné a krovínové porasty na vápnitom podloží	U1	X	TM	TM	
6240		<i>Sub-continental steppic grasslands</i>	Subpanónske travinnobylinné porasty	U1	U1	TM	TM	
6250		<i>Pannonic loess steppic grasslands</i>	Panónske travinnobylinné porasty na spraši	X	U1	TM	TM	
6260		<i>Pannonic sand steppes</i>	Panónske travinnobylinné porasty na pieskoch		U2		TM	
6410		<i>Molinia meadows on calc./peaty/clavey-silt-ladean soils</i>	Bezkolencové lúky	U1	U1	TM	TM	
6440		<i>Alluvial meadows of river valleys of the Cnidion dubii</i>	Aluviálne lúky zväzu Cnidion venosi		U1		TM	
6510		<i>Lowland hay meadows (Alopecurus pratensis, Sanguisorba)</i>	Nížinné a podhorské kosné lúky	FV	U1	MM	TM	
7110		<i>Active raised bogs</i>	Aktívne vrchoviská	U1		TM		

7120	<i>Degraded raised bogs capable of natural regeneration</i>	Degradované vrchoviská schopné prirodzenej obnovy	U1		TM	
7140	<i>Transition mires and quaking bogs</i>	Prechodné rašeliniská a tra-soviská	U1	U1	TM	TM
7210	<i>Calc. fens with Cladium mariscus & Caricion davalliana</i>	Vápnité slatiny s maricou pílkatou a druhmi zväzu <i>Caricion davalliana</i>	U1		TM	
7220	<i>Petrifying springs with tufa formation (Cratoneurion)</i>	Penovcové prameniská	U1		TM	
7230	<i>Alkaline fens</i>	Slatiny s vysokým obsahom báz	U1	U1	TM	TM
8110	<i>Siliceous scree of the montane to snow levels</i>	Silikátové skalné sutiny v montánnom až alpínskom stupni	FV		MM	
8120	<i>Calcareous & calcshist screes of montane to alpine lev.</i>	Karbonátové skalné sutiny alpínskeho až montánneho stupňa	FV		MM	
8150	<i>Medio-European upland siliceous screes</i>	Nespevnené silikátové skalné sutiny kolinného stupňa	FV	FV	MM	MM
8160	<i>Medio-European calcareous scree of hill & montane level</i>	Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa	FV	FV	MM	MM
8210	<i>Calcareous rocky slopes with chasmophytic vegetation</i>	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	FV	FV	MM	MM
8220	<i>Siliceous rocky slopes with chasmophytic vegetation</i>	Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	FV	FV	MM	MM
9110	<i>Luzulo-Fagetum beech forests</i>	Kyslomilné bukové lesy	FV	U1	MM	
9130	<i>Asperulo-Fagetum beech forests</i>	Bukové a jedľové kvetnaté lesy	FV	FV	MM	MM
9140	<i>Medio-Europ. subalp. beech woods Acer & Rumex arifolius</i>	Javorovo-bukové horské lesy	FV		MM	
9150	<i>Medio-Europ. limestone beech forests Cephalanthero-Fagi</i>	Vápnomilné bukové lesy	FV	FV	MM	
9170	<i>Galio-Carpinetum oak-hornbeam forests</i>	Dubovo-hrabové lesy lipové	U2		TM	
9180	<i>Tilio-Acerion forest of slopes, screes and ravines</i>	Lipovo-javorové sutinové lesy	U1	U1	TM	
91E0	<i>Alluvial forests with Alnus glutinosa & F. excelsior</i>	Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy	U1	U2		TM
91F0	<i>Riparian mixed forest of Quercus robur, Ulmus laevis..</i>	Lužné dubovo-brestovo-jaseňové lesy okolo nížinných riek	FV	U2	MM	TM
91G0	<i>Pannonic woods with Q. petraea & Carpinus betululus</i>	Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy	FV	U1	MM	
91H0	<i>Pannonian woods with Quercus pubescens</i>	Teplomilné panónske dubové lesy	U1	FV		MM
91I0	<i>Euro-Siberian steppic woods with Quercus spp.</i>	Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku	FV	U2	MM	TM
91M0	<i>Pannonian-Balkan turkey oak-sessile oak forests</i>	Panónsko-balkánske cerové lesy	U1	U1		TM
91N0	<i>Pann. inland sand dune thicket Junipero-Populetum albae</i>	Panónske topoľové lesy s borievkou		U2		TM

91Q0	<i>Western Carpathian calcicolous Pinus sylvestris forests</i>	Reliktne vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	FV		MM	
9410	<i>Acidophilous Picea forests of montane to alpine levels</i>	Horské smrekové lesy	U1		TM	
9420	<i>Alpine Larix decidua and/or Pinus cembra forests</i>	Smrekovcovo-limbové lesy	FV		MM	

Zdroj: ŠOP SR

Hodnotenie stavu vtákov vychádza z údajov, ktoré sú pripravované pre správu podľa článku 12 smernice o vtákoch za r. 2008-2012

Rovnako ako v prípade biotopov a druhov sú aktivity pre tieto druhy navrhnuté do dvoch základných kategórií:

1. Udržiavací manažment (MM podľa výrazu “maintaining management”) pre druhy v priaznivom stave, na ktoré je potrebné vyvinúť úsilie na udržanie priaznivého stavu.
2. Cieľový manažment (TM podľa výrazu “target management”) pre druhy v nepriaznivom stave, v prípade ktorých je potrebné zlepšiť stav.

Stupeň prioritizácie, kde najvyššiu prioritu majú druhy, pre ktoré sa vyhlasujú chránené vtáčie územia (vysoká priorita), strednú prioritu majú druhy, ktoré sú predbežne vyhodnotené ako v zlom stave, ale nie sú druhmi, pre ktoré sa vyhlasujú chránené vtáčie územia (stredná priorita) a nízku prioritu majú všetky ostatné druhy vtákov, čo však neznamená, že pre tieto druhy nebude žiadny manažment.

Naplnenie cieľa pre druhy vtáctva bude v podmienkach Slovenska vyžadovať, aby do roku 2020 (oproti súčasnému stavu) došlo k zlepšeniu stavu minimálne 61 druhov vtáctva aktívnym cieľovým manažmentom resp. aby bol zachovaný stav 38 druhov udržiavacím manažmentom.

FV- priaznivý stav (biotopu/druhu)
U1- nepriaznivý stav (biotopu/druhu) – nedostatočný (U1)
U2- nepriaznivý stav (biotopu/druhu) – zlý
XX – neznámy stav (biotopu/druhu)

	Kód	Názov druhu		Sezóna B- hniezdna W-zimná	Vyhodnotenie stavu - návrh	Manažment	Priorita
Vtáky	[A667]	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biely	B	U1	TM	Vysoká
	[A030]	<i>Ciconia nigra</i>	bocian čierny	B	FV	MM	Vysoká
	A614	<i>Limosa limosa</i>	brehár čiernochvostý	B	U2	TM	Vysoká
	A249	<i>Riparia riparia</i>	brehuľa hnedá	B	U1	TM	Vysoká
	[A617]	<i>Ixobrychus minutus</i>	bučiačik močiarny	B	U1	TM	Vysoká
	[A610]	<i>Nycticorax nycticorax</i>	chavkoš nočný	B	FV	MM	Vysoká
	[A688]	<i>Botaurus stellaris</i>	bučiak trstový / bučiak veľký	B	U1	TM	Vysoká

	A176	<i>Larus melanocephalus</i>	čajka čiernohlavá	B	FV	MM	Vysoká
	A182	<i>Larus canus</i>	čajka sivá	B	U1	TM	Vysoká
	A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>	d'ateľ bielochrbtý	B	FV	MM	Vysoká
	A236	<i>Dryocopus martius</i>	tesár čierny	B	FV	MM	Vysoká
	A429	<i>Dendrocopos syriacus</i>	d'ateľ hnedkavý	B	FV	MM	Vysoká
	A238	<i>Dendrocopos medius</i>	d'ateľ prostredný	B	FV	MM	Vysoká
	A241	<i>Picoides tridactylus</i>	d'ateľ trojprstý	B	FV	MM	Vysoká
	A129	<i>Otis tarda</i>	drop fúzatý / drop veľký	B	U2	TM	Vysoká
	A080	<i>Circaetus gallicus</i>	hadiar krátkoprstý	B	U2	TM	Vysoká
	A074	<i>Milvus milvus</i>	haja červená	B	U2	TM	Vysoká
	A073	<i>Milvus migrans</i>	haja tmavá	B	U2	TM	Vysoká
	A067	<i>Bucephala clangula</i>	hlaholka severská	W	FV	MM	Vysoká
	A210	<i>Streptopelia turtur</i>	hrdlička poľná	B	FV	MM	Vysoká
	[A058]	<i>Netta rufina</i>	hrdzavka potápavá	B	FV	MM	Vysoká
	A043	<i>Anser anser</i>	hus divá	B	U1	TM	Stredná
	A043	<i>Anser anser</i>	hus divá	W	U2	TM	Stredná
	A039	<i>Anser fabalis</i>	hus siatinná	W	U2	TM	Stredná
	A160	<i>Numenius arquata</i>	hvizdák veľký	B	U2	TM	Stredná
	[A060]	<i>Aythya nyroca</i>	chochlačka bielooká	B	U1	TM	Vysoká
	A059	<i>Aythya ferina</i>	chochlačka sivá	B	FV	MM	Vysoká
	A059	<i>Aythya ferina</i>	chochlačka sivá	W	U1	TM	Vysoká
	A061	<i>Aythya fuligula</i>	chochlačka vrkočatá	B	FV	MM	Vysoká
	A061	<i>Aythya fuligula</i>	chochlačka vrkočatá	W	FV	MM	Vysoká
	A119	<i>Porzana porzana</i>	chriašťaľ bodkovaný / chriašťaľ bodkovaný	B	U1	TM	Vysoká
	A120	<i>Porzana parva</i>	chriašťaľ malý / chriašťaľ malý	B	U1	TM	Vysoká
	A122	<i>Crex crex</i>	chrapkáč poľný	B	FV	MM	Vysoká
	A644	<i>Perdix perdix</i>	jarabica poľná	B	U1	TM	Stredná
	A104	<i>Bonasa bonasia</i>	jariabok hôrny	B	U1	TM	Vysoká
	A619	<i>Accipiter gentilis</i>	jastrab lesný / jastrab veľký	B	U2	TM	Stredná
	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>	kačica divá	B	FV	MM	Vysoká
	A053	<i>Anas platyrhynchos</i>	kačica divá	W	U1	TM	Vysoká
	A055	<i>Anas querquedula</i>	kačica chrapľavá / kačica chrapačka	B	U1	TM	Vysoká
	A051	<i>Anas strepera</i>	kačica chripl'avá / kačica chripl'avka	B	FV	MM	Vysoká
	A162	<i>Tringa totanus</i>	kalužiak červenonohý	B	U2	TM	Vysoká
	A081	<i>Circus aeruginosus</i>	kaňa močiarna	B	FV	MM	Vysoká
	A084	<i>Circus pygargus</i>	kaňa popolavá	B	U2	TM	Vysoká
	A393	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	kormorán malý	B	U1	TM	Vysoká
	A231	<i>Coracias garrulus</i>	krakľa belasá	B	U2	TM	Vysoká

	A233	<i>Jynx torquilla</i>	krutihlav hnedý / krutohlav hnedý	B	U1	TM	Vysoká
	A223	<i>Aegolius funereus</i>	pôtik kapcavý	B	FV	MM	Vysoká
	A217	<i>Glaucidium passerinum</i>	kuvíčok vrabčí	B	U1	TM	Vysoká
	A255	<i>Anthus campestris</i>	ľabtuška poľná	B	U2	TM	Vysoká
	A251	<i>Hirundo rustica</i>	lastovička domová / lastovička obyčajná	B	U1	TM	Stredná
	A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>	lelek lesný	B	FV	MM	Vysoká
	[A607]	<i>Platalea leucorodia</i>	lyžičiar biely	B	X	TM	Vysoká
	A319	<i>Muscicapa striata</i>	muchár sivý	B	FV	MM	Vysoká
	A321	<i>Ficedula albicollis</i>	muchárik bielokrký	B	FV	MM	Vysoká
	A320	<i>Ficedula parva</i>	muchárik červenohrdlý / muchárik malý	B	FV	MM	Vysoká
	A087	<i>Buteo buteo</i>	myšiak lesný / myšiak hôrny	B	U1	TM	Stredná
	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>	orliak morský	B	FV	MM	Vysoká
	A404	<i>Aquila heliaca</i>	orol kráľovský	B	U2	TM	Vysoká
	A089	<i>Aquila pomarina</i>	orol krikľavý	B	U2	TM	Vysoká
	A091	<i>Aquila chrysaetos</i>	orol skalný	B	FV	MM	Vysoká
	A307	<i>Sylvia nisoria</i>	penica jarabá	B	FV	MM	Vysoká
	A244	<i>Galerida cristata</i>	pipiška chochlatá	B	U2	TM	Vysoká
	A213	<i>Tyto alba</i>	plamienka driemavá	B	U2	TM	Stredná
	A654	<i>Mergus merganser</i>	potápač veľký	W	U2	TM	Stredná
	A113	<i>Coturnix coturnix</i>	prepelica poľná	B	FV	MM	Vysoká
	A276	<i>Saxicola torquatus</i>	pŕhľaviar čiernohlavý	B	FV	MM	Vysoká
	A196	<i>Chlidonias hybrida</i>	čorík bahenný	B	X	TM	Vysoká
	A197	<i>Chlidonias niger</i>	čorík čierny	B	U2	TM	Vysoká
	A193	<i>Sterna hirundo</i>	rybár riečny	B	FV	MM	Vysoká
	A229	<i>Alcedo atthis</i>	rybárik riečny	B	U1	TM	Vysoká
	A280	<i>Monticola saxatilis</i>	skaliar pestrý	B	U2	TM	Vysoká
	A277	<i>Oenanthe oenanthe</i>	skaliarik sivý	B	U2	TM	Stredná
	A609	<i>Luscinia svecica cyanicula</i>	slávik modrák	B	U1	TM	Vysoká
	A612	<i>Luscinia svecica svecica</i>	slávik modrák	B	FV	MM	Vysoká
	A097	<i>Falco vespertinus</i>	sokol červenonohý / sokol kobcovitý	B	U2	TM	Vysoká
	A099	<i>Falco subbuteo</i>	sokol lastovičiar	B	U1	TM	Stredná
	A096	<i>Falco tinnunculus</i>	sokol myšiar	B	U1	TM	Stredná
	A511	<i>Falco cherrug</i>	sokol rároh	B	U2	TM	Vysoká
	[A103]	<i>Falco peregrinus</i>	sokol sťahovavý	B	FV	MM	Vysoká
	A220	<i>Strix uralensis</i>	sova dlhochvostá	B	FV	MM	Vysoká
	A338	<i>Lanius collurio</i>	strakoš červenochrbtý / strakoš obyčajný	B	U1	TM	Vysoká

	A339	<i>Lanius minor</i>	strakoš kolesár	B	U2	TM	Vysoká
	A653	<i>Lanius excubitor</i>	strakoš sivý / strakoš veľký	B	U1	TM	Vysoká
	A378	<i>Emberiza cia</i>	strnádka ciavá / strnádka cia	B	U2	TM	Stredná
	[A132]	<i>Recurvirostra avosetta</i>	šabliarka modronohá	B	X	TM	Vysoká
	A246	<i>Lullula arborea</i>	škovránok stromový / škovránik stromový	B	U1	TM	Vysoká
	A659	<i>Tetrao urogallus</i>	tetrov hlucháň / hlucháň hôrny	B	U1	TM	Vysoká
	A409	<i>Tetrao tetrix</i>	tetrov hoľniak	B	U1	TM	Vysoká
	A293	<i>Acrocephalus</i>	trsteniarik tamariškový	B	FV	MM	Vysoká
	A072	<i>Pernis apivorus</i>	včelár lesný	B	U2	TM	Vysoká
	A230	<i>Merops apiaster</i>	včelárik zlatý	B	FV	MM	Vysoká
	A027	<i>Casmerodius albus</i>	volavka biela / beluša veľká	B	FV	MM	Vysoká
	[A634]	<i>Ardea purpurea</i>	volavka purpurová	B	U1	TM	Vysoká
	A026	<i>Egretta garzetta</i>	volavka striebřistá / beluša malá	B	X	TM	Vysoká
	A215	<i>Bubo bubo</i>	výr skalný	B	FV	MM	Vysoká
	A214	<i>Otus scops</i>	výrik lesný	B	X	TM	Vysoká
	A234	<i>Picus canus</i>	žlna sivá	B	FV	MM	Vysoká
	A274	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	žltochvost lesný / žltochvost ôrny	B	U1	TM	Vysoká
	N/A	<i>Mergus albellus</i>	potápač biely / potápač malý	W	N/A	MM	Vysoká

Slovník

Archeofyty - nepôvodné druhy rastlín zavlečené na súčasné územie do konca stredoveku.

Biodiverzita - rôznorodosť všetkých foriem života zahŕňajúca v sebe biotopy, ekosystémy, rastlinné a živočíšne druhy, mikroorganizmy a ich génové informácie.

Biotop - miesto, na ktorom sa organizmus prirodzene vyskytuje; životné prostredie biocenózy, ktoré sa vytvára vzájomným pôsobením abiotických a biotických faktorov.

Ekosystém - základná jednotka funkčného celku biosféry Zeme; systém rastlín a živočíchov, ktoré sú viazané spolu so všetkými fyzikálnymi a chemickými časťami bezprostredného prostredia a ktoré spolu vytvárajú samostatnú jednotku. V ekosystéme dochádza k prenosu a obehu hmoty, energie a informácií.

Ekosystémové služby - prínosy a úžitky, ktoré poskytujú ekosystémy, napr. voda, potraviny, drevo, tvorba pôdy, čistenie ovzdušia a vody, opeľovanie.

Degradácia biotopov - biologický, chemický alebo fyzický proces, pri ktorom dochádza k strate produktívneho potenciálu prostredia.

Fragmentácia biotopov - stav alebo proces rozdrobovania územia (pôvodných biotopov), čím dochádza k zmenšovaniu pôvodných biotopov a zväčšovaniu ich vzájomnej izolácie.

Invázne druhy - nepôvodné druhy organizmov, ktoré sa samovoľne šíria a vytláčajú pôvodné druhy z ich prirodzených biotopov a znižujú biologickú rozmanitosť.

Neofyty - nepôvodné druhy rastlín zavlečené na súčasné územie v novoveku.

Priaznivý stav biotopov - stav biotopu z hľadiska ochrany prírody podľa smernice o biotopoch, kedy:

- jeho prirodzený areál rozšírenia a plocha, ktorú v tomto areáli pokrýva, sú stabilné alebo sa zväčšujú,
- špecifická štruktúra a funkcie, ktoré sú nevyhnutné pre jeho dlhodobé zachovanie, existujú a pravdepodobne budú existovať i v dohľadnej budúcnosti,
- stav jeho typických druhov je z hľadiska ochrany priaznivý.

Zdegradovaný ekosystém - znehodnotený ekosystém

Použité skratky a značky

MDVaRR SR – Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

MF SR – Ministerstvo financií Slovenskej republiky

MPaRV SR – Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

MO SR – Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

MZVaEZ SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky

MŠVVaŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

MS SR – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

MPSVaR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska